

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΑ΄

Συνδρομή ἑτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἀρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἐκαστοῦ. ἔτους καὶ εἶνε ἑτήσιαι. — Γραφεῖον αὐτοῦ. Ὀδὸς Σταθίου 82.

8 Ἰουνίου 1886

Ο ΓΟΥΣΤΑΥΟΣ ΕΪΧΤΑΛ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

1833—1835

[Συνέχεια· ἴδε προηγουμ. φύλλον.]

Ἴδου τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος ἐγγράφα, ἅτινα δὲν ἔχουν ἀνάγκη σχολίων. Σημειωτέον μόνον ὅτι πάντα τὰ ἐκ τοῦ γραφείου τῆς Ἀντιβασιλείας προσερχόμενα ἐγράφοντο γερμανιστί. Ἐν γένει δέ, ὡς γνωστόν, ἐπίσημος γλῶσσα τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἦτο ἡ Γερμανικὴ.

«Βασιλικὴ Ἐπιταγὴ ὑπ' ἀριθμὸν 16,966.

Πληροφοροῦμεθα ὅτι πολλὰ μέλη τῆς Σαισιμωνικῆς Ἑταιρίας συνέρχονται ἄνευ ἀδείας εἰς μυστικὰς συνεδριάσεις. Ἡ Γραμματεία ὀφείλει διὰ παντός τρόπου νὰ ἐξιχνιάσῃ τὸ ἀτόπημα τοῦτο καὶ νὰ καταδιώξῃ τοὺς ἐνόχους καὶ τοὺς συνενόχους αὐτῶν κατὰ τὰ ἄρθρα 212, 216, 218, 220—222 τοῦ Ποινικοῦ Νόμου. Τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐρευνῶν καὶ, χρείας τυχοῦσης, τῶν καταδιώξεων ὀφείλει νὰ κοινοποιηθῇ εἰς ἡμᾶς ἐντὸς ἐξ ἡμερῶν ἀπὸ σήμερον.

Ἐπειδὴ αἱ τάσεις τῆς Σαισιμωνικῆς αἰρέσεως ταύτης οὐδόλως συμφωνοῦσι πρὸς τὰς ἀρχὰς τοῦ δικαίου καὶ τῆς νομιμότητος, κατὰ τὰς ὁποίας ἡ ἡμέτερα πατρικὴ στοργὴ θέλει νὰ διέπωνται οἱ πιστοὶ ἡμῶν ὑπήκοοι, οὐδέποτε ὀφείλει νὰ δοθῇ εἰς τοὺς αἰρετιστάς τούτους ἡ ἀδεια τοῦ νὰ ἐξασκῶσι τὰ μηχανήματά των, ἀνάγκη δὲ νὰ ἐπιβλέπωνται αὐστηρῶς. Οἱ παραβάντες τὸ ἄρθρον 212 τοῦ ποινικοῦ νόμου, καθ' ἣν περίπτωσηιν εἶναι ξένοι ὑπήκοοι, πρέπει νὰ ἐξωσθῶσιν ἀμέσως τοῦ ἡμετέρου Κράτους.

Ναύπλιον, 19 Σεπτεμβρίου 1834
I Ὀκτωβρίου

Ἐν ὀνόματι τοῦ Βασιλέως
ἡ Ἀντιβασιλεία

V. ARMANSBERG, V. KOBELL, V. HEIDEGK.)

Τὴν ἐπομένην ἡμέραν ὁ ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν Ὑπουργός ἐσπευσε νὰ ἀπαντήσῃ εἰς τὸν *φρεφᾶν* τοῦτον, οὐδαμῶς ἐπωφελοῦμενος τῆς δοθείσης ἐξαήμερου προθεσμίας. Ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Κωλέττη, ὑπὸ τοὺς ἐξωτερικοὺς τύπους τοῦ προσήκοντος σεβασμοῦ, ὑποκρύπτει εὐφροσύνην εἰρωνείαν, ἥτις δυσκόλως θὰ διεξέφυγε τὴν ὀξυδέρκειαν τῶν μελῶν τῆς Ἀντιβασιλείας. Ἐξελληνίζω αὐτὴν ἐκ τῆς μεταξύ τῶν ἐγγράφων τοῦ Εἰχτάλ ὑπαρχούσης Γαλλικῆς μεταφράσεώς της.

«Ναύπλιον, 20 Σεπτεμβρίου 1834
2 Ὀκτωβρίου

Μεγαλειότατε!

Ἐχω ἀνὰ χεῖρας τὴν Ἐπιταγὴν τῆς Ὑμετέρας Μεγαλειότητος ὑπὸ ἡμερομηνίαν 19/1 Ὀκτωβρίου, ἥτις με διατάσσει νὰ λάβω τὰ ἀρμόδια μέτρα πρὸς ἀνακάλυψιν τῶν μυστικῶν συνεδριάσεων εἰς τὰς ὁποίας, καθ' ἃ λέγεται, συνέρχονται ἐν Ναυπλίῳ διάφορα μέλη τῆς Σαισιμωνικῆς Ἑταιρίας, καὶ πρὸς τιμωρίαν τῶν ἐνόχων κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ποινικοῦ νόμου.

Μέχρις ὥρας ἡ Γραμματεία τῶν Ἐσωτερικῶν οὐδεμίαν ἔλαβεν εἰδήσιν περὶ τῶν ὑπὸ τῆς Ὑ. Μ. ἀναφερομένων ἀτόπων. Ἀλλὰ θὰ ἐνασχοληθῇ πρὸς ἀνίχνευσιν αὐτῶν μετ' ὅσου ζήλου ἐμπορεῖται, ὅποτε προκρίεται περὶ τῆς ἀποκαλύψεως τῶν πράξεων ἀνθρώπων μυστηριωδῶς κρυπτομένων ἐντὸς τοῦ σκότους. Ἐλπίζω μάλιστα ὅτι ἡ Ὑ. Μ. θὰ εὐδοκήσῃ νὰ κοινοποιήσῃ εἰς τὴν ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Γραμματεῖαν τινὰς τῶν ἐνδείξεων, ἐκ τῶν ὁποίων ἐπληροφορήθη περὶ τῆς υπάρξεως τῶν καταγγελλομένων ἀτόπων. Οὕτω θὰ διευκολυνθῇ τὸ ἔργον τῶν ἀστυνομικῶν ἀρχῶν, αἵτινες θὰ ἐπιδιώξωσι τὴν ἀνακάλυψιν τῶν ἐνόχων, θὰ ἐξοικονομηθῇ δὲ ἴσως οὕτω καὶ χρόνος πολύτιμος.

Μέχρις οὐ γνωσθῇ τὸ ἀποτέλεσμα τῶν τοιούτων ἐρευνῶν, θεωρῶ καθήκόν μου νὰ καθυποβάλλω εἰς τὴν Ὑ. Μ. ὅσας εἰδήσεις ἡ Γραμματεία ἠδυνήθη νὰ περισυλλέξῃ περὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι εὐρισκομένων Σαισιμωνιστῶν.

Κατὰ πληροφoρίας ἰκανῶς βασίμου, τὴν σήμερον δὲν ὑπάρχει πλέον καθ' ἑαυτὸ ἑταιρία

Σαινσιμωνική. Αὕτη διελύθη, οἱ δὲ κατὰ καιρὸν χρηματίσαντες μέλη της ἐπαλέαθον τὸν συνήθη βίον, διατηροῦντες, ἢ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον τροπολογοῦντες, ἕκαστος τὸ καθ' ἑαυτὸν, τὰς ἀρχαίας δοξασίας του.

Ἐκ τῶν πρώην μελῶν τούτων, ἢ ὁπαδῶν, της Σαινσιμωνικῆς ἐταιρίας πέντε, καθ' ὅσον γνωρίζει ἡ Γραμματεία, εὐρίσκονται ἐν Ἑλλάδι, ἦτοι ὁ κ. Γραλλιάρ συνταγματάρχης της χωροφυλακῆς, ὁ κ. Ἐιχτάλ σύμβουλος της Γραμματείας τῶν ἐσωτερικῶν, καὶ τρεῖς νέοι πρότινων μηνῶν ἐλθόντες ἐνταῦθα.

Ὁ κ. συνταγματάρχης Γραλλιάρ δὲν εὐρίσκεται ἐπὶ τοῦ παρόντος εἰς Ναύπλιον, ὥστε δὲν δύναται οὗτος νὰ συγκαταλεχθῆ μεταξύ τῶν ὑπόπτων. Ὁ δὲ κ. Ἐιχτάλ, ἅμα ἀναλαβὼν τὰ καθήκοντά του, ἐσπευσεν αὐθορμήτως νὰ με διαβεβαιώσῃ ὅτι οὐδεμία τὸν συνέδεεν ὑποχρέωσις πρὸς τὰς παρελθούσας αὐτοῦ σχέσεις, ὅτι εἶχε τὴν θέλησιν καὶ τὴν ἀπόφασιν τοῦ νὰ προσενηθῆ κατὰ πάντα ὡς προσήκει εἰς πιστὸν καὶ ἀγαθὸν της Υ. Μ. ὑπήκοον, κατὰ δὲ τὰ τοῦ θρησκευτικῆς καὶ ἠθικοῦ βίου νὰ συμμορφωθῆ ἀπλῶς πρὸς τὰ παραδεδεγμένα. Ἐχω πλήρη ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν παρὰ τοῦ κ. Ἐιχτάλ δοθείσαν ὑπόσχεσιν, ἔχω δὲ ἄλλως καὶ τὴν ἀπόλυτον βεβαιότητα ὅτι οὐδεμίαν μυστικὴν συνεδριάσεως οἶας δῆποτε συμμετέχει.

Μένουσιν οἱ πρότινων μηνῶν ἐλθόντες τρεῖς νέοι. Ἐξ αὐτῶν ὁ ὀνομαζόμενος Bertrand (1)

(1) Ἐν ἀκριβῆς ἔτος μετέπειτα, ὁ Γάλλος οὗτος ἐξώσθη της Ἑλλάδος κατὰ τὰ δύο ἔγγραφα, ἅτινα ὑπάρχουσιν ἐν ἀντιγράφῳ ἐπισυννημμένῳ εἰς τὰ ἄνωθι, ἐν τῷ χαρτοφυλακίῳ τοῦ μακαρίτου κ. Ἐιχτάλ. Τὸ πρῶτον ἐξ αὐτῶν, ὑπ' ἀριθμὸν 24519 καὶ ἡμερομηνίαν 27 Ἀπριλίου/9 Μαΐου 1835, εἶναι σύντομος διαταγὴ (Γερμανιστὶ καὶ αὐτῇ) περὶ ἐξώσεως ἐκ τοῦ κράτους, ἐντὸς ὀκτῶ ἡμερῶν, τοῦ Γάλλου Victor Bertrand «καθ' ὅτι διὰ της διαγωγῆς του καταστάνας ἀναξίου της ἡμετέρας βασιλικῆς προστασίας.»

Ἰδοὺ ἐν μεταφράσει τὸ δεύτερον:

*Ἀρ. 24862.

ΟΘΩΝ, κτλ.

Ἀποκρινόμεθα εἰς τὴν ὑπὸ ἡμερομηνίαν 2/14 Μαΐου ἔχουσαν τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν, ἀναφορικῶς της ἀπὸ 27 Ἀπριλίου /9 Μαΐου ἡμετέρας διαταγῆς. Ἐκ τῶν ὁμολογῶν αὐτῶν τοῦ Γάλλου Victor Bertrand καὶ ἐκ τῶν καταθέσεων τῶν μαρτύρων ἐξάγεται ὅτι οὗτος ἐρράπισεν ἀξιοματικὸν τοῦ στρατοῦ ἡμῶν, ζητήσαντα ἐξηγήσεις κατὰ τινὰ βάνασον διαγωγῆς του. Ἐκ της ἔνεκα τούτου γενομένης ἀνακρίσεως ἐξάγεται προσέτι ὅτι ὁ Bertrand ἐπαράθη καὶ ἄλλοτε φέρων ὄπλα ἀπηγορευμένα, ὅτι ἐξέθρυσεν ἀξιωματικούς καὶ ὑπαξιωματικούς τοῦ ἡμετέρου στρατοῦ, ἐξεφράσθη δημοσίᾳ διὰ τῆς ἀνοικτείας περὶ τάξεως ὁλοκλήρου τῶν στρατιωτικῶν τούτων καὶ ἐπροσπάθησε νὰ διεγείρῃ τὸ κατ' ἀνῶν μίσος, ἀποδεικνύων οὕτω τὸν ὀλίγον αὐτοῦ σεβασμὸν πρὸς τοὺς θεσμούς καὶ τὴν ἔννομον τάξιν της χώρας.

Ἡ ἀνάγκη της ἐπιθλήψεως πρὸς τήρησιν της δημοσίας τάξεως ἐπιβάλλει τὴν ἀπομάκρυνσιν τοῦ κακοκεφάλου τούτου νέου, ὅστις παρὰ τὴν ἄτοπον διαγωγὴν του, ἐπιδεικνύει καὶ ἀλλόκοτον ἔνδυμασίαν. Τὸ ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Ὑπουργείων ὀφείλει ἄνευ περαιτέρω ἀναβολῆς νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ἀπὸ 27 Ἀπριλίου/9 Μαΐου ἡμετέραν διαταγὴν.

ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν ἀφίξιν του προσελήφθη εἰς τὴν ὑπηρεσίαν της ἐν Ἀττικῇ ἐταιρίας... ὅπως διευθύνῃ τοὺς Μελιταίους ἐργάτας, διαμένει δ' ἔκτοτε ἐκεῖ.

Τὸν δεύτερον, ὀνόματι Jourdan, παρέλαβεν ὁ συντάκτης τοῦ Σατῆρος κ. Σκουφός, ὅπως μεταφράζῃ εἰς τὴν Γαλλικὴν τὰ ἄρθρα της ἐφημερίδος του.

Ὁ τρίτος, ὀνόματι Delaury, ἐλπίζει ὅτι θὰ προσληφθῆ ὡς ὑπάλληλος εἰς ἐμπορικόν τι κατὰστημα, ἐν τῷ μεταξύ δὲ κερδίζει τὰ πρὸς τὸ ζῆν διδὼν μαθήματα της Γαλλικῆς γλώσσης.

Κατὰ συνέπειαν, εἰς τοὺς δύο τούτους καὶ μόνους δύναται νὰ στραφῆ ἡ περὶ μυστικῶν ἐν Ναυπλίῳ συνεδριάσεων ὑπόψια. Ἀλλὰ περὶ οὐδενὸς ἐξ αὐτῶν ἐλάβομεν ποτὲ παρὰ της Ἀστυνομίας τὴν ἐλαχίστην δυσμενῆ πληροφορίαν.

Τοιαῦται, Μεγαλειότατε, εἶναι αἱ πρῶται ἐρευναι, τὰς ὁποίας θεωρῶ καθήκον μου νὰ φέρω εἰς γνῶσιν ὑμῶν περὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι εὐρισκομένων ἀρχαίων μελῶν της Σαινσιμωνικῆς Ἐταιρίας. Συμμορφούμενος πρὸς τὰς ὁδηγίας της Υ. Μ. θὰ ἐπιβλέπω καὶ θὰ προσπαθῶ παντὶ τρόπῳ νὰ ἀνιχνεύσω τὴν ἀποδιδόμενην εἰς αὐτοὺς παρνομίαν, ἐὰν τοιαύτη ὑπάρχη.»

Αἱ δοθεῖσαι παρὰ τοῦ Ὑπουργοῦ ἐξηγήσεις δὲν ἤρκεσαν ὅπως σώσωσι τὸν Ἐιχτάλ της ἐπαπειλούσης αὐτὸν ἀποπομπῆς. Ὑπῆρχον ἄρα γε, ἐκτὸς τοῦ Σαινσιμωνισμοῦ καὶ ἄλλοι λόγοι ἐξηγούντες τὴν κατ' αὐτοῦ δυσμένειαν τοῦ κόμητος Ἀρμανσπεργ; Ὅπως δῆποτε, ἐξ ἡμέρας μετὰ τὴν ἄνωθι ἀπάντησιν τοῦ Ὑπουργείου, ἡ ἐξῆς διαταγὴ ἐξεδόθη Γερμανιστὶ ἐκ τοῦ Γραφείου της Ἀντιβασιλείας.

*Ἀρ. 17,320.

Θεωροῦντες ὅτι τὸ προσωπικὸν τῶν συμβούλων παρὰ τῷ γραφίῳ της Πολιτικῆς Οἰκονομίας εἶναι ὑπὲρ τὸ δέον πολυάριθμον, ἀπ' ἐναντίας δὲ τὸ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν ἀνεπαρκές, ἀποφασίζομεν νὰ ἐλαττώσωμεν τὸ μὲν κατὰ ἓνα σύμβουλον, ν' αὐξήσωμεν δὲ τὸ δεύτερον κατὰ ἓνα.

Καὶ ὡς πρὸς μὲν τὸ πρῶτον, διατάσσομεν νὰ κοινοποιηθῆ πρὸς τὸν κ. Γουσταῦν Ἐιχτάλ ἡ ἐκ της ἡμετέρας ὑπηρεσίας παύσις του.

Ὡς Ὑπουργικὸν δὲ σύμβουλον, ἐπὶ τῷ κεκαυνομένῳ μισθῷ, διορίζομεν τὸν καὶ μέχρι τοῦδε ἐν τῷ Ὑπουργείῳ πρὸς ἄκραν ἡμῶν εὐαρέ-

Ἀναμένομεν ἐντὸς τριῶν τὸ βραδύτερον ἡμερῶν τὴν ἀγγελίαν τῶν πρὸς τοῦτο ληφθησομένων μέτρων.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 13/25 Μαΐου 1835.

Ἐκ τοῦ ἐγγράφου τούτου προδῆλω, νομίζω, ἐξάγεται ὅτι οἱ ἐξέθρυσθέντες ἀξιωματικοὶ καὶ ὑπαξιωματικοὶ ἦσαν Βαυαροί. Περὶ τοῦ ἐξωσθέντος ὕβριστοῦ οὐδὲν περιπλάνη γνωρίζω.

σκεῖν ὑπηρετοῦντα κ. Παναγιώτην Σούτσον. Εἰς Ὑπουργικὸς σύμβουλος, κατ' ἐκλογὴν τοῦ Ὑπουργοῦ, θὰ συγκάθηται τακτικῶς εἰς τὰς συνεδριάσεις τοῦ Γραφείου της Πολιτικῆς Οἰκονομίας, θὰ ἐπιβλέπῃ τὰς ἐργασίας του, κτλ.

Ἐν Ναυπλίῳ τῇ 26 Σεπτεμβρίου 1834
8 Ὀκτωβρίου

Εἰς τὴν παράδοξον ταύτην διαταγὴν ὁ Κωλέττης ἀπήντησε διὰ τῶν ἐπομένων:

*Ἀρ. Πρ. 7037.

Ἐν Ναυπλίῳ 28 Σεπτεμβρίου 1834
10 Ὀκτωβρίου

Μεγαλειότατε,

Ἐλαβον τὴν βασιλικὴν διαταγὴν της 26/8 88βρίου περὶ της παύσεως τοῦ Γουσταῦν Ἐιχτάλ καὶ τοῦ διορισμοῦ τοῦ κ. Παναγιώτου Σούτσου.

Μετ' ἀληθοῦς εὐχαριστήσεως ἐσπευσα νὰ διακοινώσω εἰς τὸν τελευταῖον τὸν διορισμὸν του εἰς τὴν θέσιν συμβούλου ἐν τῷ Ὑπουργείῳ μου. Διὰ της ἐργασίας καὶ τῶν γνώσεών του ἐγένετο ἄξιος της ἐυμενείας ταύτης της Υ. Μεγαλειότητος.

Ὡς πρὸς τὸν κ. Ἐιχτάλ ἐνόμισα ὅτι ἡδυνάμην ν' ἀναβάλω τὴν κοινοποίησιν της περὶ αὐτοῦ ληφθείσης ἀποφάσεως, μέχρις οὐ καθυποβάλω εἰς τὴν Υ. Μ. τὰς ἐπομένους σκέψεις.

Ἀπότου ὁ κ. Ἐιχτάλ εἰσῆλθεν ὡς σύμβουλος εἰς τὸ Ὑπουργεῖον, δὲν ἔπαυσε νὰ εἶναι ἄξιος παντὸς ἐπαίνου διὰ τὸν ζῆλον, τὴν δραστηριότητά του καὶ τὴν εἰς τὴν Υ. Μ. ἀφοσίωσιν. Ἡ ἐξιδιασμένη ἀνατροφή του καὶ ἡ ἄκρα φιλεργία του τὸν ἀνέδειξαν χρησιμώτατον εἰς τὴν ἐν τῷ Γραφείῳ ὑπηρεσίαν, κατέχων δὲ τὴν Γερμανικὴν ἐγένετο πρὸς τοὺς τοῦτους χρήσιμος διὰ τὴν πιστὴν τῶν βασιλικῶν διαταγῶν μεταγλώττισιν. Χρεωστῶ νὰ προσθέσω ὅτι ἀπότου ἀνέλαβε τὰ καθήκοντά του οὐδέποτε ἐξήτησε τὸν μισθὸν του (1), παραχωρήσας αὐτὸν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον πρὸς ἄγορὰν διοικητικῶν βιβλίων.

Διὰ τοὺς λόγους τούτους, Μεγαλειότατε, ἐνόμισα ὀρθὸν νὰ ἀναβάλω μέχρι νεωτέρας διαταγῆς τὴν πρὸς αὐτὸν κοινοποίησιν της περὶ παύσεώς του ἀποφάσεως. Διὰ τοὺς αὐτοὺς δὲ λόγους μετὰ ζωηρᾶς λύπης θὰ ἀποχωρισθῶ ὑπάλληλου τὸσον διακεκριμένου.

Διατελῶ μετὰ βαθυτάτου σεβασμοῦ, Μεγαλειότατε, κτλ. κτλ.

Δὲν ὠφέλησεν οὐδὲ αὕτη τοῦ Κωλέττη ἡ ἀ-

(1) Ὁ μισθὸς του ἦτο δρ. 350 κατὰ μῆνα. Κατὰ σημείωσιν δὲ τινὰ ἐν τῷ ἡμερολογίῳ, ὁ Πρόεδρος της Ἀντιβασιλείας ἐλάβανε κατ' ἔτος 40,000 ροιρνια, τὰ ἄλλα μέλη της Ἀντιβασιλείας ἀνὰ 20,000, τὰ δὲ παραπληρωματικὰ ἀνὰ 16,000.

πόπειρα πρὸς διάσωσιν τοῦ ὑπαλλήλου του ὡς, φαίνεται ἐκ τῶν δύο ἐπομένων ἐπιστολῶν τοῦ Ἐιχτάλ πρὸς τὸν πατέρα του. Ἡ περὶ παύσεώς του διαταγὴ ἔφερεν ἡμερομηνίαν 8 Ὀκτωβρίου, Ε. Ν. Ἡ πρώτη τῶν ἐπιστολῶν χρονολογεῖται

«Ἐκ Ναυπλίου, τὴν 19ην Ὀκτωβρίου 1834.

Ἦρχισα τὴν μετὰ τοῦ κόμητος συνομιλίαν ἐκφράζων τὴν λύπην μου, διότι πρὸ δύο ἡδὴ μηνῶν δὲν ἡδυνήθη νὰ γείνω δεκτὸς παρ' αὐτῷ εἰς ἀκράσιν.—Μὲ ἀπεκρίθη ὅτι ἡ ὕγεια του τὸν ἐμπόδισεν ἀπὸ τοῦ νὰ με δεχθῆ.—Εἶπα ὅτι τότε μὲν ἐπεθύμουν νὰ ἐξηγηθῶ πρὸς αὐτὸν ὡς πρὸς τοὺς λόγους ὅτινες με παρεκίνησαν νὰ ἀπομακρυνθῶ ἀπὸ αὐτὸν καὶ ἀπὸ τὴν οἰκίαν του, νὰ γνωστοποιήσω τὰς ἀρχὰς ἐπὶ τῶν ὁποίων ἔγω ἀπόφασιν νὰ ρυθμίσω τὴν διαγωγὴν μου, καὶ νὰ τεθῶ εἰς τοὺς ὅρισμούς του. Ἀλλὰ σημερον ὁ σκοπὸς της ζητηθείσης ἀκράσεως ἦτο ἄλλος. Ἐπεθύμουν νὰ μάθω τοὺς λόγους της τοσοῦτον σκληρᾶς καὶ προσβλητικῆς ἀποπομπῆς μου, ὥστε νὰ δυνηθῶ ν' ἀπολογηθῶ, ἐὰν δὲν ἦμην ἔνοχος τῶν ἀποδιδόμενων εἰς ἐμὲ μομφῶν, ἢ νὰ ὁμολογήσω τὸ λάθος μου, ἐὰν τῷ ὄντι ἐσφαλὰ.—Εἰς ταῦτα ὁ Κόμης ἀπεκρίθη προβάλλων κατ' ἀρχὰς τὰ περὶ τοῦ πολυαριθμοῦ προσωπικοῦ.—Ἀλλὰ τότε πῶς διωρίσθη τὴν αὐτὴν ἐκείνην ἡμέραν νέος σύμβουλος, καὶ διατί ὁ τρόπος οὗτος της παύσεώς μου, τὸσον ἀπότομος, τὸσον ἀντίθετος πρὸς τὰς συνθηκὰς καὶ τὰς ἀρχὰς της Κυβερνήσεως;—Μοὶ ἀπεκρίθη ὅτι ἐπέκρινον δημοσίως τὰς πράξεις της ἐξουσίας, καὶ ὅτι μία Κυβέρνησις δὲν δύναται νὰ ἐπιτρέπῃ εἰς ὑπάλληλους της νὰ τὴν προβάλλωσιν.—Ἄλλ' εἰς τίνα περίστασιν περιέπεσα εἰς τὸ ἄτοπον τοῦτο; ὁποῖα κατὰ της ἐξουσίας πράξις μοῦ προσάπτεται;

Μετὰ πολλὰ κατώρθωσα ὥστε νὰ μοῦ εἶπῃ ὅτι οἱ λόγοι προσωπικῆς δυσανεκτικῆς τοὺς ὁποίους ἡδύνατο νὰ ἔχῃ ἐναντίον μου, οὐδαμῶς σχετίζονται πρὸς τὴν παύσιν μου, ἀλλ' ὅτι ἔχει λόγους τοιοῦτους ὕστερον δὲ ἀπὸ πολλὰς ἐπιμόνους αἰτήσεις μου ἐπληροφόρηθη ὅτι οἱ λόγοι της δυσανεκτικῆς του προέρχονται ἐξ ἡμιλίας μου δῆθεν τινὸς κατ' αὐτοῦ πρὸ τριῶν μηνῶν, ἡμιλίας τὴν ὁποῖαν πρόσωπα ἀξιοπίστα τῷ μετέδωκαν, ἀλλὰ ἀφοῦ τοῖς ὑπεσέθη ὁ Κόμης, ἐπὶ λόγῳ τιμῆς, ὅτι δὲν θὰ εἶπῃ εἰς οὐδὲνα τὰ ὀνόματά των.

Περὶ τὸν νὰ σὲ βεβαιώσω ὅτι ἀγνωσῶ ἐντελῶς τί ἦτο ἡ ἡμιλία μου αὕτη, ἦτις εἶναι κατὰ πιθανότητα ἐφευρεσις τῶν ραδιοῦργων, οἵτινες ἐκμεταλλεύονται τοῦ κόμητος τὰς ἀδυναμίας. Ἀπεκρίθη ὅτι ἐὰν ποτὲ τὸν ἀντεπολιτεύθη, ἢ ἀντιπολιτεύσις μου ἦτο φανερά, εὐθεία καὶ εἰλι-

Περὶ τὸν νὰ σὲ βεβαιώσω ὅτι ἀγνωσῶ ἐντελῶς τί ἦτο ἡ ἡμιλία μου αὕτη, ἦτις εἶναι κατὰ πιθανότητα ἐφευρεσις τῶν ραδιοῦργων, οἵτινες ἐκμεταλλεύονται τοῦ κόμητος τὰς ἀδυναμίας. Ἀπεκρίθη ὅτι ἐὰν ποτὲ τὸν ἀντεπολιτεύθη, ἢ ἀντιπολιτεύσις μου ἦτο φανερά, εὐθεία καὶ εἰλι-

κρινής, και ότι ποτέ δὲν ἐξέπεσα εἰς λόγια τοιούτου εἶδους.

Εἶχε δὲ μετὰ ταῦτα καὶ ἄλλας διαχύσεις περιέργους. Τὸν ἠρώτησα πῶς ἠδύνατο νὰ θεωρῆ ὡς ὑπὲρ τὸ δέον πολυάριθμον τὸ γραφεῖον τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας, ἐνῶ εἶχε κατὰ νοῦν τόσον μεγάλη σχέδια περὶ ἀποικισμοῦ. — Ἄλλὰ τί ἐπραξε τὸ Γραφεῖον τοῦτο ἀφότου ἐσυστήθη; — Τὸ Γραφεῖον διεκήρυξεν ὅτι δὲν δύναται νὰ πράξῃ τίποτε, ἐνόσω δὲν κανονισθῇ ὀριστικῶς τὸ ζήτημα τῆς ἰδιοκτησίας ἐν Ἑλλάδι. Περὶ τοῦτου δὲ ὑπέβαλε σχέδιον Νόμου, καὶ περιμένει. — Μάλιστα, ὁ Νόμος ἐκεῖνος, τὸ ἀνακάρτωμα τοῦτο! (Cette espèce de pot-pourri) — Ἐὰν ἡ ὑμετέρα Ἐξοχότης νομίζει ὅτι τὸ Γραφεῖον τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας εἶναι ἀνίκανον, θὰ ἦτο καλὸν νὰ δηλώσῃ φανερώς τὴν περὶ τούτου γνώμην της, ὅπως δὴ ποτε δὲ ἡ τοιαύτη μομφὴ δὲν πρέπει νὰ ἐπιπέσῃ εἰς μόνον ἐμέ, μήτε νὰ αἰτιολογήσῃ αὕτη τὴν παῖσίν μου.

Ἐπὶ τέλους, ἀφοῦ παντοίως τρόποις ἐπροσπάθησα νὰ προκαλέσω ἐκ μέρους τοῦ καθαρὰν ἐξήγησιν, εἶπα πρὸς αὐτὸν τὰ ἐξῆς: Ἄγνοῶ εἰσέτι τὰς ὀριστικὰς ἀποφάσεις τῆς ὑμετέρας Ἐξοχότητος ὡς πρὸς ἐμέ. Ἄλλ' ὅποια ἴδη ποτε καὶ ἂν εἶναι αἱ ἀποφάσεις αὗται, εἴτε θελήσῃ ἡ Υ'. Ἐξοχότης νὰ μὲ διατηρήσῃ εἰς τὴν θέσιν μου, εἴτε ἀναγκασθῶ νὰ ἀναχωρήσω ἐξ Ἑλλάδος, ἡ ὑμετέρα ἐξοχότης ἐνοεῖ βεβαίως ὅτι δὲν δύναμαι νὰ συγκατατεθῶ εἰς τὸ νὰ μείνω ἐν ἀγνοίᾳ τῶν λόγων, οἵτινες ἐπροκάλεσαν τὸ κατ' ἐμοῦ ληφθὲν μέτρον, καὶ ὅτι μέχρι τελευταίας στιγμῆς θὰ ἐπιμείνω ζητῶν νὰ μοὶ γείνωσιν οὗτοι γνωστοί, διὰ νὰ δικαιολογηθῶ ἐὰν ὑπάρχῃ δικαιολογίας ἀνάγκη.

Εἰς ἀπάντησιν μοὶ ὑπέδειξεν ὅτι τὸν περιμένουν πολλοὶ ἄνθρωποι εἰς τὸ παρακείμενον δωμάτιον. Τότε τῷ εἶπα ὅτι παραιτοῦμαι πάσης ἰδέας τοῦ νὰ μείνω εἰς τὴν θέσιν μου, ὅτι ἀποσύρομαι, ἀλλὰ πρὸς τούτου ἔχω μίαν τελευταίαν λέξιν νὰ προσθέσω: ὅτι δὲν θ' ἀπορήσῃ βεβαίως ἐὰν τὸ κατ' ἐμοῦ ληφθὲν μέτρον μοῦ ἀφήσῃ τὴν συναίσθησιν προσωπικοῦ ἀδικήματος.

Ναύπλιον 8/20 Ὀκτωβρίου 1834

Σήμερον ἐπεσκέφθη τὸν κ. Κόβελ. Τῷ διηγήθη καταλεπτῶς τὴν χθεσινὴν μετὰ τοῦ Κόμητος συνομιλίαν μου. Μετ' ἤκουσεν ἄνευ τῆς παραμικρᾶς ἀντιρρήσεως, δηλαδὴ παρεδέχθη σιωπῶν ὅτι μοῦ ἠρνήθησαν τὴν ζητηθεῖσαν ἐξήγησιν. Εἶπε μόνον ὅτι τὸ παράπονον τοῦ Κόμητος εἶναι ὅτι ἐξέφρασα μομφὴν διότι δὲν ἐζητήθη ἡ συγκατάθεσις τοῦ ὑπουργοῦ, ὅτι ἡ ἐκφρασίς μου αὕτη ἐπέπραξε τὸν Κόμητα, μολονότι ἀνεγνώριζεν ὅτι μετέπειτα τὴν ἀνεκέρυξα ὡς μὴ ἀκριβῆ καὶ τὴν ἐπεξήγησα, ἀντικαταστήσας

τὴν λέξιν *συγκατάθεσις* διὰ τῆς λέξεως *γνώμη*. Προσέθεσε δὲ ὅτι ὁ Κόμης μοὶ παρετήρησεν ὅτι τὰ παράπονά μου δὲν ἔχουν βάσιν, καθόσον ἡ περὶ παύσεώς μου διαταγὴ δὲν μοὶ ἐκοινοποιήθη εἰσέτι.

Ἀπεκρίθη εἰς τὸν κ. Κόβελ ὅτι ἡ φράσις αὕτη τοῦ Κόμητος εἶναι ἐξ ἐκείνων, αἱ ὁποῖαι λέγονται κατ' οὐδὲν δεσμεύουσαι τὸν λέγοντα. ἠδύνατο νὰ εἶναι ἐνδειξίς εὐμενοῦς διαθέσεως ἢ καὶ ἀπλῶς μέσον πρὸς ἀλλαγὴν ἡμιλίας. Ἄλλως δέ, ἐγὼ δὲν ἐζήτουν χάριν, ἢ εὐμένειαν, ἢ συγχώρησιν. Παρεκτός δὲ τῶν ἰδιαιτέρων αἰτίων τοῦ ληφθέντος μέτρον, καὶ ἡ γνώμη τὴν ὁποίαν χθὲς ὁ κόμης ἐξέφρασε περὶ τῶν ἐργασιῶν τοῦ στατιστικοῦ γραφείου μὲ ἐπειθεν ὅτι ἤμην περιττός εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ἀντιβασιλείας, ὅτι ὁ Κόμης ἐθεώρει τὸ Γραφεῖον τοῦτο ὡς πρᾶγμα ἀπεχθές, καὶ ὅτι δὲν θὰ ἡσυχάσῃ ἐὰν δὲν τὸ ἐκφορτωθῇ.

Ἐμιλήσαμεν τότε περὶ τῶν ἐργασιῶν τοῦ Γραφείου. Ἀνεγνώρισα ὅτι οὐδὲν ἐπραξεν, ἀλλὰ τοῦτο διότι δὲν ἠδυνήθη νὰ πράξῃ τι. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ὁ Roujoux ἀπῆλθεν εἰς Ἀθήνας συνοδεύων τὸν ὑπουργόν, καὶ ὁ Πονηρόπουλος μετέβη εἰς Ἀρκαδίαν. Ἐπὶ τέλους δὲ τὸ Γραφεῖον ἐξετέλεσε τὸ ἔργον του παρουσιάσαν τὸν νόμον περὶ τῆς τακτοποιήσεως τῆς ἰδιοκτησίας ἐν Ἑλλάδι, καὶ ἐὰν τὸ ἔργον τοῦτο δὲν ἐκαρποφόρησεν εἰσέτι, δὲν πταίει τὸ Γραφεῖον.

Μετὰ ταῦτα ἐπελήφθημεν τῆς ἱστορίας τοῦ Νόμου τοῦτου καὶ τοῦ ζητήματος τοῦ ἀποικισμοῦ. Κατέκρινα δεινῶς τὸν κ. Ἀρμανσπεργὸς ὡς θελήσαντα νὰ διεξαγάγῃ τὰ τοῦ ἀποικισμοῦ τῆς Ἑλλάδος καθ' ὃν τρόπον ἀπεφάσισε καὶ τὴν μεταφορὰν τῆς πρωτεύουσας εἰς Ἀθήνας. Τὸ τελευταῖον τοῦτο μέτρον, καλὸν καθ' ἑαυτό, ἐλήφθη ὅμως λίαν κατεσπευσμένως. Τὰ τοῦ ἀποικισμοῦ ἐγένοντο ἐπιχειρήματα. Διότι, προτοῦ ἀποκαταστήσωσιν ἰδιοκτησίας τοὺς Ἕλληνας αὐτούς, (βάσιν ταύτην πρωτίστην τῆς εὐημερίας τῆς χώρας), ἠθέλησαν νὰ βίψωσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα χιλιάδας οἰκογενειῶν, χωρὶς νὰ προνοήσωσι περὶ αὐτῶν πῶς νὰ μὴ ἀποθάνωσι τῆς πείνης, ἢ νὰ μὴ καταστραφῶσιν ἐκ τῆς ζηλοτυπίας τῶν ἐγχωρίων. Ἄνεφερα ὅσας δυσκολίας ἀπηντήσαμεν κατὰ τὴν σύστασιν τῶν ἀποικίων τοῦ Πεταλιδίου, τῆς Ἐρετρίας, τῶν Σαμίων ἐν Εὐβοίᾳ κτλ, δυσκολίας προερχομένας ἐκ τῆς παρουσίας θέσεως τοῦ ζητήματος τῆς ἰδιοκτησίας ἐν Ἑλλάδι, καὶ ἀπέδειξα τὸ ἄτοπον τοῦ νὰ ἀναμιγνύηται ἡ προσωπικὴ φιλαυτία τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Κυβερνήσεως εἰς ζητήματα, εἰς τὰ ὁποῖα ἔπρεπε νὰ εἶναι οὗτος ἀπλῶς καὶ μόνον κριτὴς ἀμερόληπτος. . . Εἰς ὅλα ταῦτα σιωπῆ παντελῆς, σιωπῆ ἐμφαινίονσα συναινέσιν.

Ἀναχωρῶν παρεπονήθη καὶ πάλιν διὰ τὴν

ἄρνησιν πάσης ἐξηγήσεως, ἐπανελάβα δὲ ὅτι εἶμαι ἀποφασισμένος νὰ παραιτηθῶ τῆς ὑπηρεσίας. Ὑπάρχει, εἶπα ἐπὶ τέλους, μυστικόν, τὸ ὁποῖον νομίζω ὅτι γνωρίζω, ἂν καὶ δὲν μοῦ τὸ λέγουν. — Μὲ ἐβίασε νὰ ἐξηγηθῶ. — Δὲν ἦλθε τίποτε ἐκ Μονάχου; — Μ' ἐβεβαίωσε διὰ λόγου τιμῆς ὅτι ὄχι. — Τότε λοιπὸν ἡ παῦσις μου, ἐὰν δὲν εἶναι μέτρον πολιτικόν, εἶναι αἰνίγμα. Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀποδοθῇ εἰς λόγια μόνον. — Ἡμπορεῖ, ἀπεκρίθη, καὶ μὲ παρεκίνησεν ἐκ νέου νὰ περιμείνω. »

(Ἐπεται συνέχεια)

Δ. ΒΙΚΕΛΛΑΣ

Ο ΝΑΥΑΓΟΣ ΤΗΣ ΚΥΝΘΙΑΣ

(Ἡυβιστόρημα Ἰουλίου Βέρν καὶ Ἀνδρέου Λωρῆ)

[Μετάφρ. Α. Π. Κουρτίδου.]

ΙΔ'

Τὸ ναυάγιον.

Ἡ Ἀλάσκα εἶχεν εἰσορμηθῆ εἰς τοὺς βράχους μετὰ τηλικαύτης σφοδρότητος ὥστε ἐνσφηνωθεῖσα ἔμεινεν ἀκίνητος. Τὰ κύματα συναντῶντα τὸ ἀσύνηθες ἐκεῖνο κώλυμα ἐπληττον αὐτὸ ὀργίλως σαροῦντα τὸ κατάστρωμα καὶ ἀναρρίπτοντα τὰς ψεκάδας αὐτῶν ἄχρι τῶν ἰσθμῶν. Ἄλλ' ὁ σάλος τῆς θαλάσσης δὲν ἦτο σφοδρὸς καὶ τὸ πλήρωμα δὲν ἠπειλεῖτο ὑπὸ ἐπείγοντος κινδύνου. Ἄν μὴ μετεβάλλετο ὁ καιρὸς, ἦτο δυνατόν νὰ ἀναμείνωσι μέχρι τῆς πρωΐας ἄνευ ἄλλου ἀπεικταίου.

Ὁ Ἐρικ δι' ἐνός βλέμματος κατενόησε τοῦτο. Ὡς ὑπαρχος εἶχε φυσικῶς ἀναλάβῃ τὴν κυβέρνησιν τοῦ πλοίου. Διατάξας νὰ κλείσωσιν ἐπιμελῶς τὰς θυρίδας καὶ τὰς παραφωτίδας καὶ βίψωσι κεδρωτὰ ἐπιβλήματα ἐπὶ πάντων τῶν ἀνοιγμάτων, κατῆλθεν εἰς τὸ κύτος μετὰ τοῦ ξυλουργοῦ ἐπηκρίβωσε δὲ μετ' ἄκρας εὐχαριστήσεως ὅτι οὐδαμῶς διέρρει τὸ πλοῖον. Τὸ ἐξωτερικὸν περιβλημα τῆς Ἀλάσκας εἶχε προφανῶς προφυλάξῃ τὸ ἐσωτερικὸν σκάφος, τὸ δὲ κατὰ τῶν πολιτικῶν πάγων ἀμυντικὸν ἐκεῖνο μέτρον ὑπερήσπισεν αὐτὸ τελεσφορώτατα κατὰ τῶν ὑφάλων τῆς Βρετανίας. Ἀληθὲς μὲν ὅτι ἡ ἀτμομηχανὴ εἶχε σταματήσει ἐξαρμοσθεῖσα ὑπὸ τοῦ φοβεροῦ κραδασμοῦ, ἀλλ' οὐδεμία ἐπῆλθεν ἐκρηγῆς οὐδὲ τῶν ναυτῶν τις ἐπαθε. Ὁ Ἐρικ ἀπεφάσισε ν' ἀναμείνῃ μέχρι τῆς πρωΐας ὅπως ἀποβιβάσῃ τὸ πλήρωμα, ἂν ἐπέκειτο ἀνάγκη.

Διέταξε λοιπὸν νὰ πυροβολήσωσι διὰ τῶν τηλεβόλων πρὸς αἰτήσιν βοηθείας ἐκ τῆς νήσου Σέν καὶ νὰ καταβιβάσωσι τὴν ἀτμάκατον εἰς τὴν θάλασσαν ὅπως ἀποστείλῃ αὐτὴν κατεπειγόντως εἰς Λοριάν.

— Εἰς κανὲν μέρος, ἔλεγε καθ' ἑαυτόν, δὲν

θὰ ἠδυνάμην νὰ εὖρω προθυμότερα καὶ ἰσχυρότερα ναυαγιστικά μέσα παρ' ὅσα εἰς τὸν μέγαν αὐτὸν ναύσταθμον τῆς δυτικῆς Γαλλίας.

Ὅθεν κατὰ τὴν κρισιμωτάτην ἐκείνην ὥραν, καθ' ἣν πάντες οἱ ἐμπλέοντες ἐνόμιζον ἀνεπιστρεπτὴ ἐπελθόντα τὸν ὄλεθρον, ὁ Ἐρικ ἤρξατο ἐλπίζων. Ἡ ἀκριβέστερον εἰπεῖν ἡ ἀπτόητος αὐτοῦ ψυχὴ ἦτο ἐκ τῶν μὴ ἀπενθαρρυνόμενων καὶ ἠττωμένων.

— Ἄς κατορθώσω μόνον ν' ἀπαλλάξω ἀπ' ἐδῶ τὴν Ἀλάσκαν, ἔλεγε κατὰ νοῦν, κ' ἔπειτα βλέπομεν ποῖος θὰ φανῇ ἰσχυρότερος.

Ἄλλὰ δὲν ἐξέφραξεν εἰσέτι τὴν ἐλπίδα ταύτην, ἥτις εἰς τοὺς ἄλλους θὰ ἐφαίνετο χιμαιρικὴ. Ἀνελθὼν ἐκ τοῦ κύτους εἶπε μόνον ὅτι τὰ πράγματα ἐβίων καλῶς ἐπὶ τοῦ παρόντος καὶ ὅτι εἶχον καιρὸν ν' ἀναμείνωσι βοήθειαν. Εἶτα δὲ διέταξε νὰ διανεμώσιν τείον καὶ βούμιον εἰς ἅπαν τὸ πλήρωμα.

Τοῦτο ἤρκεσεν ὅπως διασκεδάσῃ τὴν ἀθυμίαν τῶν μεγάλων ἐκείνων παιδιῶν, οὕτω δὲ ἡ ἀτμάκατος κατεβιβάσθη ἐν φαιδρότητι εἰς τὴν θάλασσαν.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἀκριβῶς πυρσευτικαὶ σκυταλίδες (βοκέται) ἀναρριφθεῖσαι ἐκ τοῦ φάρου τοῦ Σέν ἀνήγγειλαν ὅτι ἐξεπέμπετο ἐπικουρία εἰς τὸ ναυαγήσαν πλοῖον. Μετ' ὀλίγον ἐρυθρὰ πυρὰ ἐφάνησεν ἐν τῇ σκοτίᾳ τῆς νυκτός. Φωναὶ τινες ἠκούσθησαν καλοῦσαι, εἰς ἃς ἀπήντησαν ἐκ τῆς Ἀλάσκας μαθόντες ὅτι ἐναυάγησαν ἐπὶ τῆς Κρόας Ξέρας. Ὀλόκληρος ὦρα παρήλθε πρὶν λήμθος τις δυνηθῆ νὰ προσπελάσῃ ἐνεκα τῆς σφοδρᾶς παλινδρομήσεως τῶν κυμάτων καὶ τῆς δυσχερείας τοῦ ἐπιχειρήματος. Ἄλλ' ἐπὶ τέλους οἱ ἐξ ἐπιβαίνοντες τῆς σωτηρίας λέμβου ἄνδρες κατῶρθωσαν ν' ἀρπάσωσι καλωδίον τι καὶ ν' ἀναρριχηθῶσιν εἰς τὴν Ἀλάσκαν.

Ἦσαν δὲ οὗτοι ἐξ τραχεῖς ἄλιεις τῆς Σέν, τολμηροὶ καὶ εὐτονοὶ ἄνδρες, οἵτινες καὶ ἄλλοτε εἶχον σώσῃ ναυαγήσαντας. Ἐπεδοκίμασαν πληρέστατα τὴν ἰδέαν τῆς αἰτήσεως βοηθείας ἐκ Λοριάν, διότι ὁ λιμενίσκος τῆς νήσου δὲν ἠδύνατο νὰ παράσῃ ἐπαρκῆ τὰ πρὸς ταύτην μέσα. Ἀπεφασίσθη δὲ ὅπως δύο ἐξ αὐτῶν μεταβῶσιν αὐτόσε διὰ τῆς ἀτμάκατος μετὰ τοῦ Ἐρσεβον καὶ τοῦ Ὄθωνος, εὐθύς ὡς ἡ σελήνη ἐπιφανῆ εἰς τὸν ὄριζοντα. Ἐν τῷ μεταξύ δὲ παρέσχον πληροπορίας τινὰς περὶ τοῦ τόπου τοῦ ναυαγίου.

Δὲν ἠδύνατο ὅμως νὰ νοήσωσι πῶς ἡ Ἀλάσκα ἀποπλεύσασα τοῦ λιμένος τῆς Βρέστης ἐξώκειλεν ἐπὶ τῶν ὑφάλων ἐκείνων. Οὐδ' ὁ Ἐρικ ἐνόει τοῦτο, ἀπεφάσισε δὲ νὰ ἐξακριβώσῃ τὸ πρᾶγμα μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῆς ἀτμάκατος.

Ἀνατελάσας μετ' ὀλίγον τῆς σελήνης, ἡ ἀτμάκατος ἀπῆλθεν, ὁ δὲ νεαρὸς κυβερνήτης τῆς Ἀλάσκας διέταξε νὰ μείνωσιν ἐπὶ τοῦ καταστρώ-

ματος μόνοι οι φύλακες της τετραωρίας, οι δε λοιποί ναύται να αναπαυθώσιν ως συνήθως, εἶτα δὲ κατῆλθεν εἰς τὸν θάλαμον τοῦ πλοίαρχου.

Ὁ Βρέδεζορδ, ὁ Μαλάριος καὶ ὁ ἰατρός ἠγρόπυρον παρὰ τὸ πτώμα τοῦ Μαρσίλα. Ἰδόντες εἰσελθόντα τὸν Ἐρικ ἠνωρθώθησαν.

— Παιδί μου, πῶς μᾶς συνέβη τὸ φοβερὸν τοῦτο δυστύχημα; ἠρώτησεν ὁ ἰατρός.

— Εἶνε ἀνεξήγητον, ἀπεκρίθη ὁ νέος ὑπαρχος κύφας ἐπὶ τοῦ χάρτου, ὅστις ἦτο ἀνεπτυγμένος ἐπὶ τοῦ γραφείου τοῦ νεκροῦ. Ἡσθάνομην ὀρμηφύτως, καὶ τῷ εἶχον εἶπη, ὅτι δὲν ἐπηγαίναμεν καλὰ. Κατὰ τὴν γνώμην μου εὐρισκόμεθα τρία μίλλια τοῦλάχιστον πρὸς δυσμὰς αὐτοῦ τοῦ φάρου—σχεδὸν ἐδῶ, προσεῖπε δείξας σημεῖόν τι ἐπὶ τοῦ χάρτου—καὶ ὅπως βλέπετε, κανεὶς κίνδυνος δὲν σημειοῦται... οὔτε σύρτεις, οὔτε ὕφαλοι!.. Τὸ ἀμαυρὸν χρῶμα δεικνύει μεγάλον βάθος!.. Ἀκατανόητον! Ἐν τούτοις δὲν εἶνε δυνατόν νὰ ὑποθέσῃ κανεὶς λάθος εἰς χάρτην τοῦ βρετανικοῦ ναυαρχείου καὶ εἰς ἀκτὰς τόσον γνωστάς, τόσον λεπτομερῶς ἀπὸ αἰώνων ἐξερευνηθείσας... Αὐτὸ τὸ ὅποιον συμβαίνει εἶνε παράλογον καὶ φοβερὸν συγχρόνως ὡς ἐφιάλτης!

— Μήπως ἐγένεν ἄλλο τι λάθος; ἠρώτησεν ὁ Βρέδεζορδ, μήπως ἐξελάθετε ἄλλον φάρον ἀντ' ἄλλου;

— Αὐτὸ εἶνε σχεδὸν ἀδύνατον εἰς τόσον μικρὸν πλοῦν ἀπὸ τῆς Βρέστης ἕως ἐδῶ! εἶπεν ὁ Ἐρικ. Συλλογισθῆτε ὅτι οὔτε στιγμὴν δὲν ἐχάσαμεν τὴν στερεὰν ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς μας! Πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι εἰς ἓκ τῶν σημειουμένων ἐπὶ τοῦ χάρτου φάρων δὲν ἀνήφθη καὶ ὅτι προσετέθη ἄλλος φάρος—δηλαδή πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν τὸ ἀδύνατον. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο πάλιν δὲν θὰ ἦρκει, διότι ὁ πλοῦς μας ἦτο τόσον κανονικός, καὶ ἡ δρομομέτρησις ἐγένε μετ' ὅσον φροντίδα, ὥστε δὲν εἶνε δυνατόν νὰ ἐγίνε λάθος!... Καὶ ἐν τούτοις τώρα εὐρισκόμεθα ἐπὶ ὑφάλων ἐν ᾧ κατὰ τὸν χάρτην ἔπρεπε νὰ εὐρισκόμεθα εἰς τριακοσίων μέτρων βάθος!...

— Πῶς θὰ τελειώσῃ αὐτὴ ἡ ὑπόθεσις; Αὐτὸ πρέπει νὰ μάθωμεν! ἀνέκραξεν ὁ ἰατρός.

— Θὰ τὸ μάθωμεν μετ' ὀλίγον ἂν αἱ ναυτικαὶ ἀρχαὶ δείξουν κάποιαν προθυμίαν εἰς τὸ νὰ μᾶς στείλουν βοήθειαν. Ἐπὶ τοῦ παρόντος τὸ μόνον τὸ ὅποιον εἰμποροῦμεν νὰ κάμωμεν εἶνε νὰ περιμένωμεν, καὶ τὸ καλλίτερον δι' ὅλους σας εἶνε νὰ ὑπάγετε νὰ κοιμηθῆτε ὡς νὰ ἦμεθα ἠγκυροβολημένοι εἰς τὸν ἀσφαλέστερον ὄρμον.

Ὁ νεαρὸς ὑπαρχος δὲν προσεῖπεν ὅτι οὗτος ἀνελάμβανε τὴν φροντίδα νὰ φρουρήσῃ ἐν ᾧ οἱ φίλοι του θὰ ἐκοιμῶντο. Τοῦτο δὲ καὶ ἐπραξε καθ' ὅλην τὴν νύκτα, ὅτε μὲν περιπατῶν ἐπὶ τοῦ καταστρώματος καὶ βεβαιούμενος ὅτι οἱ φύλακες τῆς τετραωρίας ἐφύλαττον ἀγρύπνως, ὅτε δὲ

καταβαίνων ἐπὶ μικρὸν εἰς τὴν αἴθουσαν.

ὑποφωσκούσης τῆς ἡοῦς παρετήρησε μετὰ χαρᾶς ὅτι ὁ σάλος ἐκόπαζε βαθμηδὸν μετὰ τοῦ ἀνέμου, καὶ ὅτι ἐπελθούσης ἀμπώτιδος ἡ Ἀλάσκα ἐμελλε νὰ εὐρεθῇ ἐκτός τοῦ ὕδατος. Τοῦτο παρεῖχεν αὐτῷ τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ ἠδύνατο νὰ ἐξακριβώσῃ τὸ μέγεθος τῆς ναυσιφορίας, πραγματικῶς δὲ περὶ τὴν ἐβδόμην τῆς πρώτης ὥραν ἠδυνήθη νὰ ἐπιληφθῇ τῆς ἐρεῦνης ταύτης.

Τὸ πλοῖον ἐφαίνετο ἐμπαγὲν εἰς τοὺς ὀδόντας τῶν βράχων, οἵτινες ἐξήρχοντο τῆς σύρτειος. Τρεῖς τῶν αἰχμῶν τούτων εἶχον διαρρήξῃ τὴν ἐξωτερικὴν ἐπιγεγενημένη τῆς Ἀλάσκα κατὰ τὴν στιγμὴν τοῦ ναυαγίου καὶ ὑπεστήριζον αὐτὴν ὡς ἀντερείσματα. Αὐτὴ ἡ διεύθυνσις τῶν ἀντερείσματος τούτων, ἅτινα ἔκλιον πρὸς βορρᾶν, δηλαδή πρὸς διεύθυνσιν ἐναντίαν τῆς πορείας τῆς Ἀλάσκα κατὰ τὴν στιγμὴν τοῦ ναυαγίου ἐπεξήγει πῶς ἐσταμάτησαν αὐτὴν εἰς τὸ ἄκρον τῆς σύρτειος παρακωλύσαντα αὐτὴν νὰ ἐξοκείλῃ ἐπὶ τῶν ὑφάλων. Ὁ ἔσχατος χειρισμὸς ὃν εἶχε κελεύσῃ ὁ Ἐρικ, συνετέλεσεν ἐπίσης νὰ καταστήσῃ ἡττον φοβεράν τὴν σύρραξιν. Τὸ πλοῖον παλινδρομήσας δευτερόλεπτά τινα πρὶν προσαράξῃ, κατηνέχθη κατὰ τοῦ βράχου διὰ μόνης τῆς κεκτημένης δυνάμεως καὶ ὑπὸ τοῦ βέβητος. Οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι ἄνευ τούτου ἡ Ἀλάσκα θὰ κατασυνετρίβετο. Ἐτέρωθεν δὲ ὁ ἄνεμος καὶ τὰ κύματα, τὴν αὐτὴν διατηρήσαντα φορὰν καθ' ὅλην τὴν νύκτα, συνετέλεσαν νὰ μείνῃ ἐν τῇ θέσει αὐτῆς, ἀντὶ νὰ καθηλώσωσιν αὐτὴν ἐπὶ τῶν βράχων, ὡς ἀφέντως θὰ συνέβαινε ἂν μετεβάλλετο ὁ ἄνεμος. Συνελόντι εἰπεῖν ἀδύνατον ἦτο νὰ συνεπέλθῃ μεγαλειτέρα εὐτυχία ἐν ἀτυχήματι. Τώρα τὸ πᾶν ἐξήρητο ἐκ τῆς ἐγκαίρου ἀπαλλαγῆς τοῦ πλοίου, πρὶν ῥιπαϊὸς τις ἄνεμος πνεύσας νὰ ἐπενέγκῃ τὸν ὄλεθρον.

Ὁ Ἐρικ ἀπεφάσιζε οὔτε στιγμὴν ν' ἀπολέσῃ. Εὐθύς μετὰ τὸ ἄριστον τοῦ πληρώματος διέταξε πάντας νὰ εὐρύνωσι διὰ πελέκων τὰ τρία κύρια τραύματα τῆς Ἀλάσκα. Ἄν ῥυμουλκῶν τι ἀπεστελλετο τώρα ἐκ Λοριὰν καὶ ἀφικνεῖτο ἐγκαίρως ἦτο δυνατόν, εὐθύς ὡς ἐπήρχετο ἡ πλημμυρὶς τῶν ὑδάτων ν' ἀπαλλάξῃ τὸ πλοῖον τῶν βράχων ἄνευ σχεδὸν δυσχερείας. Εὐνόητος λοιπὸν ἦτο ἡ ἀνυπομονησία μεθ' ἧς ὁ νέος ὑπαρχος κατεσκόπευε τὴν ἐμφάνισιν τοῦ ἐλαχίστου θυσάνου καπνοῦ εἰς τὸν ὀρίζοντα.

Τὰ πάντα κατ' εὐχὴν συνέβησαν ὡς ἐπεθύμει ὁ Ἐρικ. Καὶ πρῶτον μὲν ὁ καιρὸς παρέμεινε γαλήνιος, εἶτα δὲ, περὶ τὴν μεσημβριαν ἀπόστολος συνοδευόμενος ὑπὸ ῥυμουλκοῦ ἐφάνη εἰς τὰ ὕδατα τῆς Ἀλάσκα. Ὁ ἀπόστολος ἐκυβερνήθη ὑπὸ τινος ἀντιπλοίαρχου, ἐρχομένου νὰ τεθῇ λίαν ἀβροφρῶνως εἰς τὴν διάθεσιν τῶν ναυαγῶν.

Ὁ Ἐρικ καὶ τὸ ἐπιτελεῖον τοῦ σουηδικοῦ

πλοίου ὑπεδέξαντο αὐτοὺς μετὰ χαρᾶς, εἶτα δὲ κατῆλθον εἰς τὴν αἴθουσαν.

— Ἐξηγήσατέ μοι, σὰς παρακαλῶ, ἠρώτησεν ὁ ἀντιπλοίαρχος τὸν Ἐρικ, πῶς συνέβη νὰ ναυαγήσετε ἐδῶ εἰς τοὺς βράχους τῆς Σέν ἐν ᾧ εἶχατε ἀποπλευσῆ ἐκ Βρέστης;

— Αὐτὸς ὁ χάρτης θὰ σὰς τὸ ἐξηγήσῃ, ἀπεκρίθη ὁ Ἐρικ· δὲν σημειώνει κανένα κίνδυνον!

Ὁ γάλλος ἀξιωματικὸς ἐξήτασε τὸ πρῶτον μετὰ περιεργίας, εἶτα δὲ καὶ μετ' ἄκρας ἐκπλήξεως τὸν δοθέντα αὐτῷ χάρτην.

— Πραγματικῶς ἡ Κρύα Ξέρα δὲν σημειοῦται, οὔτε ἡ Βραχοπέφυρα τῆς Σέν... ἀνέκραξεν. Αὐτὸ εἶνε πρωτοφανὴς ἀμέλεια. Πῶς; τὸ κυανὸν χρῶμα τὸ δεικνύον μέγала βάθη σημειοῦται τόσον πλησίον τῆς νήσου!.. ὡς καὶ αὐτὴ ἡ θέσις τοῦ φάρου εἶνε ἐσφαλμένη!.. Βλέπετε ὅτι μεταπίπτω ἀπὸ ἐκπλήξιν εἰς ἐκπλήξιν!.. Καὶ ὁμως ὁ χάρτης αὐτὸς εἶνε τοῦ Βρετανικοῦ ναυαρχείου!.. Ἀλλὰ σὰς βεβαιῶ ὅτι εἶνε οἰκτρὸς χάρτης!.. Ὅθ' ἔλεγε κανεὶς ὅτι ἐπίτηδες τὸν ἔκαμαν ἐσφαλμένον, διὰ νὰ σὰς ἀπατήσῃ!.. Οἱ θαλασσοπόροι ἄλλοτε συνείθιζον νὰ παίζουσι τοιαῦτα παιγνίδια εἰς τοὺς ἀντιζήλους των! Ποτὲ δὲν θὰ ἐπίστευα ὅτι ἡ Ἀγγλία διεφύλαξε τοιαύτας παραδόσεις!

— Ἄλλ' εἴμεθα βέβαιοι ἄρα γε ὅτι ἡ Ἀγγλία ἐχάραξε τοιοῦτον τὸν χάρτην τοῦτον; ἠρώτησεν ὁ Βρέδεζορδ. Εἰς ἐμὲ ἐπέρχεται μία ἄλλη ὑπόνοια, ὅτι ὁ χάρτης οὗτος δυνατόν νὰ εἶνε ἔργον παραχαράκτου τινὸς καὶ νὰ ἐτέθη ὑπὸ ἐνόχου χειρὸς εἰς τὴν σκευοθήκην τῆς Ἀλάσκα.

— Ὑπὸ τοῦ Τούδωρ Βράουν! ἀνέκραξε βιαίως ὁ Ἐρικ. Τὴν νύκτα τοῦ γεύματος τοῦ νομάρχου τῆς Βρέστης... ὅταν ἐμβῆκεν εἰς τὸν θάλαμον τοῦ πλοίαρχου διὰ νὰ συμβουλευθῇ δῆθεν ἓνα χάρτην!.. Ὡ τὸν ἀλιτήριον!.. Καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἐπανῆλθε πλέον εἰς τὸ πλοῖον!..

— Αὐτὸ εἶνε καταφανέστατον! ἀπεκρίθη ὁ ἰατρός Σθαυρευκρόνα. Καὶ ἐντούτοις τοιαύτη βδελυρὰ πράξις προϋποθέτει ἄβυσσον κακουργίας!.. Πρὸς τίνα σκοπὸν ἄρα γε θὰ τὴν διέπραττε;

— Καὶ πρὸς ποῖον σκοπὸν ἦλθεν εἰς Στοκόλμην ἐπίτηδες ὅπως σὰς εἶπη ὅτι ὁ Πατρικίος Ὀδόνογαν εἶχεν ἀποθάνῃ; ὑπέλαβεν ὁ Βρέδεζορδ. Πρὸς τίνα σκοπὸν κατέβαλεν εἰκοσιπέντε χιλιάδας κορωνῶν διὰ τὸν πλοῦν τῆς Ἀλάσκα, ἀφ' οὗ ὁ πλοῦς οὗτος ἦτο βέβαιος πλέον;... Πρὸς τίνα σκοπὸν ἐπέβη μαζί μας τοῦ πλοίου καὶ ἀνεχώρησεν ἀπὸ τὴν Βρέστην;... Μὰ τὴν ἀλήθειαν, μοῦ φαίνεται ὅτι πρέπει κανεὶς νὰ εἶνε τυφλὸς διὰ νὰ μὴ βλέπῃ τώρα εἰς τὰ γεγονότα ταῦτα συνευρισθὲν λογικὸν καὶ φοβερώτατον! Ποῖον συμφέρον ἔχει εἰς ὅλα ταῦτα ὁ Τούδωρ Βράουν; Τὸ ἄγνοῦ. Ἀλλὰ τὸ συμφέρον τοῦτο εἶνε βεβαίως

μέγα, εἶνε τρομερὸν ὥστε νὰ μὴ ὀπισθοχωρῇ πρὸ τοιούτων μέσων ὅπως ἐμποδίσῃ τὸ ταξειδίον μας! Διότι, εἶμαι βέβαιος τώρα, ὅτι αὐτὸς ἐγένε αἴτιος νὰ σταματήσωμεν εἰς Βρέστην, αὐτὸς μᾶς ὠδήγησε διὰ τῆς χειρὸς του ἐπάνω εἰς τὰς ὑφάλους ταύτας ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐμέλλομεν νὰ ἐξολοθρευθῶμεν ὅλοι!..

— Ἐν τούτοις μοῦ φαίνεται δύσκολον νὰ προεῖδε τὸν δρόμον, τὸν ὁποῖον θὰ ἐξέλεγεν ὁ πλοίαρχος! ἀντεῖπεν ὁ εὐσυνείδητος Μαλάριος.

— Διατί; Μήπως ὁ δρόμος αὐτὸς δὲν δεικνύεται καταφανῶς ἀπὸ τὴν μεταβολὴν τὴν ὁποίαν ἔκαμεν ἐπὶ τοῦ χάρτου; Μετὰ βραδύτητα τριῶν ἡμερῶν ἦτο βέβαιος ὅτι ὁ κυβερνήτης Μαρσίλας θὰ ἠθέλε ν' ἀνακτήσῃ τὸν ἀπολεσθέντα χρόνον καὶ ὅτι θὰ ἐξέλεγε τὸν βραχύτερον δρόμον! Ἀφ' οὗ δὲ ἐνόμιζε τὴν θάλασσαν ἐλευθέραν εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Σέν, θὰ προσήρασεν ἀφέντως εἰς τὰς ὑφάλους ταύτας!

— Εἶνε ἀληθές, εἶπεν ὁ Ἐρικ, ἀλλὰ δὲν ἦτο βέβαιος ὅτι θὰ ἐπιφέρῃ τὸ ἀποτέλεσμα τὸ ὁποῖον ἐπόθει, καὶ ἀπόδειξις ὅτι ἐγὼ προέτρεψα συντόμως τὸν πλοίαρχον νὰ στραφῇ πρὸς δυσμὰς.

— Καὶ ποῖος μᾶς λέγει ὅτι δὲν εἶχε καὶ ἄλλους χάρτας ἐτοιμοὺς διὰ νὰ μᾶς ἀπατήσῃ εἰς ἄλλας ἀκτὰς, ἀνκατωρθώναμεν νὰ σωθῶμεν ἀπὸ τὴν Κρύαν Ξέρα; ἀνέκραξεν ὁ Βρέδεζορδ.

— Εὐκόλον νὰ τὸ ἐξελέγξωμεν, ἀπήντησεν ὁ Ἐρικ λαβὼν ἀπὸ τῆς σκευοθήκης πάντας τοὺς ἐν αὐτῇ χάρτας.

Ὁ πρῶτος ὃν ἀνέπτυσεν ἦτο ὁ τῆς Κορόνης, διὰ τοῦ πρώτου δὲ βλέμματος ὁ γάλλος ἀξιωματικὸς ἐξήλεγξε δύο ἢ τρία σπουδαῖα λάθη· ὁ δεύτερος ἦτο ὁ τοῦ Ἁγίου Βικεντίου, ἰσαριθμὰ ἔχων λάθη, ὁ τρίτος ἦτο ὁ τοῦ Γιβραλτάρ, ἐν τούτῳ δὲ τὰ σφάλματα ἦσαν καταφανέστατα. Ἡ περικιτέρω ἔρευνα ἀπέβαινε περιττὴ οὐδεμιᾶς ὑπολειπομένης ἀμφιβολίας. Ἄν ἡ Ἀλάσκα δὲν ἐναυάγει εἰς τὴν Βραχοπέφυρα τῆς Σέν, θὰ ἐναυάγει πάντως πρὶν καταπλευσῆ εἰς Μελίτην.

Σύντονος δ' ἐξέτασις ἤρκεσε ν' ἀποκαλύψῃ τὸν τρόπον δι' οὗ ἀπεπειράθη νὰ πραγματώσῃ τὸν βδελυρὸν καὶ κακοῦργον σκοπὸν αὐτοῦ. Οἱ χάρται ἐκεῖνοι ἦσαν ἀληθῶς χάρται τοῦ ἀγγλικῆς ναυαρχείου ἀποσβεσθέντες ἐν μέρει διὰ χημικῆς πλύσεως καὶ συμπληρωθέντες δι' ἐπίτηδες πεπλανημένων προσθηκῶν. Ἀλλ' ὅσον δεξιῶς καὶ ἀνεξετέλεσθησαν αἱ ἐπιδιορθώσεις ἐκεῖναι, διεκρίνοντο ἐκ μικρῶν διαφορῶν περὶ τὰς ἀποχωρήσεις, νῦν ὅτε ἠγέρθη ὑπόνοια. Τέλος, περίπτωσις τις καθίστα ἀνεμφίβολον τὴν προμελέτην τοῦ ἐνόχου· οἱ χάρται τῆς Ἀλάσκα ἐφερον τὴν σφραγίδα τοῦ ὑπουργείου τῶν ναυτικῶν τῆς Σουηδίας· ἀλλ' οἱ ὑπεισαχθέντες οὐδεμίαν ἔφερον σφραγίδα· ὁ παραχαράκτης ἐνόμισεν ὅτι οἱ ἐπὶ τῆς Ἀλάσκα δὲν θὰ παρετήρουν τὴν διαφοράν ταύτην ὅπως σωθῶσι

του βεβαίου θανάτου, εις ὃν τοὺς κατεδικάζεν.

Αἱ ἄλλεπάλληλοι αὐταὶ ἀποκαλύψεις ἐνεποίησαν ὀδύνηράν κκτάπληξιν εἰς πάντας. Ὁ Ἔρικ πρῶτος διέκοψε τὴν βαθεῖαν σιγὴν, ἣτις εἶχεν ἐπακολούθησεν τὴν συζήτησιν.

— Δυστυχῆ κυβερνήτα Μαρσίλα! εἶπε διὰ συγκεκινημένης φωνῆς, σὺ ἐπλήρωσες δι' ὅλους μας!... Ἄλλ' ἀφ' οὗ ἐσώθημεν, σχεδὸν ὡς ἐκ θαύματος, ἐκ τῆς μοίρας ἣτις μᾶς ἀνέμενε, προσεῖπεν εἰς τοὺς φίλους αὐτοῦ, ἄς προσπαθήσωμεν τίποτε πλέον νὰ μὴ ἀφήσωμεν εἰς τὴν τύχην. Ἡ παλῖρροια ἤρχισε καὶ μετ' ὀλίγον ἡ θάλασσα θὰ ἀναβῆ ἀρκετὰ ὥστε ν' ἀνασηκώσῃ τὴν Ἀλάσκα... Νομίζω ὅτι εἶνε καιρὸς νὰ φροντίσωμεν ἀνυπερθέτως περὶ τῆς ἀπαλλαγῆς τοῦ πλοίου μας ἀπὸ τοὺς βράχους.

Ὁμίλει μετὰ σοβαρότητος καὶ μετριόφρονος τινος ἀξιοπροεπειίας ἦν ἐνέπνεεν ἤδη αὐτῷ ἡ συναίσθησις τῆς εὐθύνης. Βεβαίως ὅλους ἀπρόοπτον ἦτο ν' ἀναλάβῃ τὸσον νέος τὴν κυβερνήσιν πλοίου, ἐν τοιαύταις περιστάσεσι, καὶ κατὰ τὴν ἐναρξιν ἀποστολῆς οὕτω ῥιψοκινδύνου. Ἄλλ' ἀπὸ τῆς προτεραιίας εἶχε τὴν βεβαιότητα ὅτι ἡδύνατο ν' ἀναδειχθῆ ἄξιος τῶν καθηκόντων αὐτοῦ. Εἶχε πεποιθήσιν ἐφ' ἑαυτοῦ, καὶ ἐπὶ τοῦ πληρώματος, ἡ πεποιθήσις δ' αὐτῆ μετεμόρφου αὐτὸν καθ' ὁλοκληρίαν. Ὁ τῆς χθὲς νεανίσκος ἦτο σήμερον ἀνὴρ. Ἡρωϊκὴ φλόξ ἀπελάμπετο τῶν ὀφθαλμῶν του. Ἡ ὑπεροχὴ αὐτοῦ ἐπεβάλλετο ἐπὶ τοῦ πληρώματος ἀθρόου, καὶ ὁ Βρέδεζορδ δὲ ἔτι καὶ ὁ ἰατρὸς ὑφίσταντο αὐτὴν ὡς οἱ ἄλλοι.

Ἡ διὰ τῶν ἐργασιῶν τῆς πρωίας παρασκευασθεῖσα ἀπαλλαγὴ τῆς Ἀλάσκας ἐκ τῶν βράχων ἐπετεύχθη εὐχερέστερον ἀφ' ὅσον ἠλπίζετο. Τὸ πλοῖον ἀνεγερθὲν ὑπὸ τῶν κυμάτων προσεπάθει, ὡς εἶπεν, ν' ἀπαλλαγῆ τῶν δεσμευόντων αὐτὸ ὄξεν βράχων. Τὸ ῥυμουλκὸν ἤρκεσε νὰ ἐλκύσῃ αὐτὸ ἀπὸ τῶν πρυμναίων πεισμάτων ὅπως μετὰ τινος τριγμοῦ τὸ πλοῖον ἀπαλλαγῆ τῆς τρομερῆς συμπίεσεως καὶ αἰφνης ἀνεγερθῆ ἐλευθερον, βεβαρημένον μὲν ὑπὸ τοῦ πληροῦτος τὰ ἀδιαχώρητα αὐτοῦ διαμερίσματα ὕδατος, ἐστερημένον τῆς βοήθειας τῆς ἑλικος αὐτοῦ, ἣτις δὲν ἡδύνατο νὰ κινηθῆ καὶ τῆς μηχανῆς του ἣτις ἔμενε ἀδρανῆς καὶ σιγηλῆ—ἀλλ' εὐκυβέρνητον πάλιν, ὑπέικον εἰς τὸ πηδάλιον καὶ ἰκανὸν ἐν ἀνάγκῃ νὰ πλεύσῃ ἱστιοπλοῦν.

Ἄπαν τὸ πλήρωμα συναθροισθὲν ἐπὶ τοῦ καταστρώματος, παρηκολούθει μετ' εὐνοήτου συγκινησεως τὰς περιπετείας τοῦ σοβαρωτάτου ἔργου, ἐχαίρεισε δὲ διὰ ζητωκραυγῆς τὴν ἀπελευθερωσιν τῆς Ἀλάσκας· ὁ γαλλικὸς ἀπόστολος καὶ τὸ ῥυμουλκὸν ἀπήντησαν εἰς τὴν ἀνακραυγὴν ταύτην τῆς χαρᾶς δι' ὁμοίων ἐπευφημιῶν. Ἦτο τρίτη μετὰ μεσημβρίαν ὥρα. Ἐγγύτατα τοῦ ὀρίζοντος ὠραῖος τοῦ Φεβρουαρίου ἤλιος περιέλουε

διὰ φωτὸς τὴν γαλινηαίαν καὶ μαρμαίρουσαν θάλασσαν, ἣτις ἐκάλυπεν αὐτὴς τὰς σύρσεις καὶ τοὺς βράχους τῆς Κρύας—Ξέρας ὡσεὶ ὅπως ἐξελείψῃ καὶ αὐτὴν τὴν ἀνάμνησιν τοῦ νυκτίου ἐκείνου δράματος.

Τὴν αὐτὴν ἐσπέραν ἡ Ἀλάσκα ἦτο ἐν ἀσφαλείᾳ ἐν τῷ ὄρμῳ τοῦ Λοριάν. Ἀπὸ τῆς ἐπαύριον αἱ γαλλικαὶ ναυτικαὶ ἀρχαὶ ἐπέτρεπον φιλοφρονέστατα νὰ εἰσαχθῆ εἰς μίαν τῶν δεξαμενῶν τοῦ Κωδάν. Τὸ σκάφος δὲν εἶχεν ὑποστῆ μεγάλην βλάβην. Σοβαρὰ μόνον ἦτο ἡ φθορὰ τῆς μηχανῆς ἀλλ' οὐχὶ ἀθεράπευτος. Ἴσως ἀλαχοῦ θ' ἀπητείτο πολυήμερος ἐπισκευή. Ἄλλ' ὡς εἶχε προῖδῃ ὁ Ἔρικ, οὐδαμῶς ἡδύνατο νὰ εὕρῃ ναυπηγεῖα, σιδηρεῖα καὶ χωνευτήρια οἷα τὰ τοῦ Λοριάν. Τὸ κατάστημα Γκαμάρ Νορρὶς καὶ Σα ἀνέλαβε νὰ ἐπισκευάσῃ τὰ πάντα ἐν τρισὶν ἑβδομάσιν. Ἦτο τότε ἡ εἰκοστὴ τρίτη Φεβρουαρίου, ὅθεν τὴν δεκάτην ἕκτην Μαρτίου ἦτο δυνατὸν νὰ ἐπαναληφθῆ ὁ πλοῦς μετὰ γνησίαν πλέον καὶ οὐχὶ παρακεχαραγμένων χαρτιῶν.

Οὕτω λοιπὸν τρεῖς μόνον μῆνες καὶ ἡμισὺς ὑπελείποντο ἄχρις οὗ φθάσωσιν εἰς τὸν Βερίγγειον πορθμὸν περὶ τὸ τέλος τοῦ Ἰουνίου. Τὸ ἐγγεῖρημα οὐδὲν εἶχε τὸ ἀδύνατον εἰ καὶ περιεστέλλετο εἰς στενώτατα ὄρια. Ὁ Ἔρικ δὲ ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἐδέχετο νὰ ἐγκαταλίπῃ αὐτό. Ἐν μόνον ἐφοβεῖτο μὴ ἐξαναγκασθεῖς πράξῃ τοῦτο. Δι' ὃ ἠρνήθη νὰ πέμψῃ εἰς Στοκόλμην ἔκθεσιν περὶ τοῦ ναυαγίου ἐκ φόβου μὴ ἀνακληθῆ ὅπως ὑποβάλλῃ μῆνυσιν κατὰ τοῦ ὑποτιθεμένου δράστου τῆς ἀποπειρας, καὶ οὕτω ἀνήκεστος ἐπέλθῃ βραδύτης.

Τίς οἶδεν ἐν τούτοις ἂν τὸ ἀτιμώρητον δὲν ἐμελλε νὰ ἐνθαρρύνῃ τὸν Τούδωρ Βράουν ὅπως καὶ ἄλλα ἐμπόδια διασπείρῃ κατὰ τὸν πλοῦν τῆς Ἀλάσκας; Τοῦτο συνεσκέπτοντο ὁ Βρέδεζορδ καὶ ὁ ἰατρὸς παίζοντες τὸ οὐῖστ αὐτῶν μετὰ τοῦ Μαλαρίου ἐν τῇ μικρᾷ αἰθούσῃ τοῦ ξενοδοχείου, εἰς ὃ εἶχον καταλύσῃ ὡς ἀφίκοντο εἰς Λοριάν.

Ὁ Βρέδεζορδ οὐδὲ ὅμως ἀμφέβαλλε περὶ τούτου. Ἀνὴρ κακοῦργος ὡς ὁ Τούδωρ Βράουν, ἂν ἐμάνθανε τὴν ἀποτυχίαν τῆς ἀποπειρας αὐτοῦ—καὶ ὑπῆρχεν ἀμφισβολία ὅτι εἶχεν ἤδη πληροφορηθῆ αὐτὴν;—ἀφεύκτως ἐμελλε νὰ τὴν ἐπαναλάβῃ. Χίμαιρα λοιπὸν ἀληθῆς, παραφροσύνη πλήρης ἦτο ἡ ἐλπίς ὅτι θὰ κατάρθου ποτὲ νὰ πλεύσῃσι μέχρι τοῦ Βερίγγειου πορθμοῦ. Ὁ Βρέδεζορδ ἠγγόνει μὲν πῶς θὰ κατάρθου ὁ Τούδωρ Βράουν νὰ τοὺς ἐμποδίσῃ, ἀλλ' ἦτο βέβαιος ὅτι θὰ εὕρισκε μέσον τι. Ὁ ἰατρὸς Σβαρνεγκρόνα τὴν αὐτὴν εἶχεν ἰδεάν ὡς καὶ ὁ Μαλάριος. Ἀπενθάρουσις λοιπὸν κατεῖχε τοὺς τρεῖς φίλους ἐν ᾧ ἐπαίζον τὸ οὐῖστ ἢ περιέτρεχον τὰ περίχωρα τῆς πόλεως. Ἐπιμελοῦντο δὲ συντόμως καὶ τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ μαυ-

σωλείου τοῦ κυβερνήτου Μαρσίλα, οὗ ἅπανα ἡ Λοριάν συνώθευσε τὴν κηδεῖαν. Καὶ αὐτὴ δ' ἔτι ἡ θεὰ τοῦ νεκρικοῦ μνημείου ἐπηύξανε τὴν μελαγχολίαν τῶν ἐπιβατῶν τῆς Ἀλάσκας.

Ἄλλ' εὐθύς ὡς ἐβλεπον τὸν Ἔρικ ἀνελάμβανον θάρρος καὶ ἐλπίδα. Ἡ ἀπόφραξις αὐτοῦ ἦτο τὸσον ἀκράδαντος, τοσοῦτον ἀκμαία καὶ ἀμετάπτωτος ἡ δραστηριότης του, τοιαύτην ἰσχυρὰν θέλησιν ἐπεδείκνυε ὅπως κατανικήσῃ πάντα τὰ ἐμπόδια, οἰαδήποτε καὶ ἂν ἦσαν, βέβαιος ὢν ὅτι θὰ κατανικήσῃ αὐτά, ὥστε τὸ θάρρος αὐτοῦ τὸ ἀδάμαστον μετεδίδοτο καὶ εἰς τοὺς περὶ αὐτόν.

Νέον τι γεγονός ἐπελθὼν ἀπέδειξεν ὅτι ὁ Τούδωρ Βράουν ἐνηκολούθει τὸ ὠρισμένον αὐτοῦ πρόγραμμα. Τῇ 14 Μαρτίου, περὶ τὴν νύκτα, εἶχε περατωθῆ πᾶσα ἡ ἐπισκευὴ τῆς ἀτμομηχανῆς. Σίφωνός τινος μόνου ὑπελείπετο ἡ ἐναρμολογία, αὕτη δ' εἶχεν ἀναβληθῆ εἰς τὴν ἐπαύριον. Τὴν ὠρισμένην ὥραν τὸ πλοῖον ἐμελλε νὰ ἦ ἐτοιμον πρὸς ἀπόπλουν. Ἀλλὰ τὴν νύκτα τῆς δεκάτης τετάρτης πρὸς τὴν δεκάτην πέμπτην ὁ σίφων οὗτος ἐγένετο ἄφαντος ἐκ τῶν τυνηργειῶν τῶν Γκαμάρ Νορρὶς καὶ Σα, ἀπέβη δὲ ἀδύνατος ἡ ἀνεύρεσις του. Πῶς ἐγένετο ἡ ὑπεξαίρεσις αὕτη; Ποῖοι ἦσαν οἱ δράσται αὐτῆς; Οὐδ' ἡ αὐστηροτάτη ἀνάκρισις γενομένη ἡδυνήθη νὰ ἐξακριβώσῃ τοῦτο.

Ἐντεῦθεν ἐπῆλθε δεκαήμερος βραδύτης πρὸς κατασκευὴν ἄλλου σίφωνος, οὕτω δὲ ὁ ἀπόπλους τῆς Ἀλάσκας ἀνεβλήθη εἰς τὴν εἰκοστὴν πέμπτην Μαρτίου. Παραδόξως τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο ἐπέδρασε σφοδρότερον ἐπὶ τοῦ πνεύματος τοῦ Ἔρικ παρ' ὅσον αὐτὸ τὸ ναυάγιον. Ἐνεῖδεν ἐν τούτῳ ἀσφαλέστατα ἐπιμονὸν θέλησιν εἰς παρακώλυσιν τῆς ἀποστολῆς τῆς Ἀλάσκας. Ἡ προφανὴς δ' ἐκείνη καταδιώξις ἐδιπλασίασεν, εἰ δυνατόν, τὸν φλογερὸν αὐτοῦ ζῆλον.

Τὰς δέκα ἐκεῖνας τῆς ἀναβολῆς ἡμέρας ἀφιέρωσεν ὁ Ἔρικ ὅπως ἐξετάσῃ τὸ ζήτημα ὑπὸ πάσας αὐτοῦ τὰς ἐπόψεις. Ὅσῳ δὲ πλεῖον ἐμελέτα αὐτὸ τοσοῦτω μᾶλλον ἐπίθετο ὅτι ἂν ἐπιχειρῆ νὰ μεταβῆ εἰς τὸν Βερίγγειον πορθμὸν μετὰ τρεῖς μῆνας δι' ὁδοῦ γνωστῆς τῷ Τούδωρ Βράουν, ἐν ᾧ ἡ Ἀλάσκα εὕρισκετο εἰσέτι εἰς Λοριάν τεσσαράκοντα ὄλας ἡμέρας ἀπὸ τῆς ἐκ Στοκόλμης ἀπάρσεως αὐτῆς, θὰ ἠστόχει τοῦ σκοποῦ ἀφεύκτως εἰ μὴ ἀπώλυτο καθ' ὁλοκληρίαν.

Τὸ συμπέρασμα τοῦτο οὐ μόνον δισταγμὸν τινα δὲν ἐνέβαλε τῷ Ἔρικ, ἀλλ' ἐπεισεν αὐτόν ὅτι ἀπαραίτητον ἦτο νὰ μεταβάλλῃ τὸ ἀρχικὸν διάγραμμα τοῦ πλοῦ. Οὐδὲν δὲ περὶ τούτου οὐδενὶ ἀνεκοίνωσεν εὐλόγως φρονῶν ὅτι ἡ μυστικότης ἦτο ὁ πρῶτος τῆς ἐπιτυχίας ὄρος. Ἡρξέσθη δὲ συντονώτερον ἐπιτηρῶν τὰς τελουμένους ἐπισκευάς.

Ἄλλ' οἱ ἐταῖροι αὐτοῦ τὴν ἡμερίαν ταύτην ὑπέλαβον ὡς χαλάρωσιν τῆς ἀνυπομονησίας αὐτοῦ. Συνεπέραναν δ' ἐκ τούτου ὅτι ἐφρόνει ἤδη, ὡς οὗτοι, ἀνέφικτον τὴν ἐπιχείρησιν.

Ἄλλ' ἐν τούτῳ ἠπατώσαντο.

Τὴν εἰκοστὴν πέμπτην Μαρτίου ἡ Ἀλάσκα ἐξῆλθε τῆς δεξαμενῆς, κατέπλευσεν εἰς τὸν ὄρμον καὶ ἀνήχθη εἰς τὸ πέλαγος.

ΙΕ'.

Ἡ βραχυτέρα ὁδός.

Αἱ ἀκταὶ τῆς Γαλλίας εἶχον ἐξαφανισθῆ εἰς τὸν ὀρίζοντα, ὅτε ὁ Ἔρικ συνεκάλεσεν εἰς τὴν αἴθουσαν τοὺς τρεῖς φίλους αὐτοῦ καὶ συμβούλους ὅπως ποιήσῃ πρὸς αὐτοὺς σοβαρὰν ἀνακοίνωσιν.

— Πολὺ ἐσκέφθην, εἶπε, περὶ ὅσων συνέβησαν ἀπὸ τῆς ἡμέρας τοῦ ἐκ Στοκόλμης ἀπόπλου μας. Ἐξάγω δὲ τὸ συμπέρασμα ὅτι ἐπίκειται φόβος μὴ συναντήσωμεν κατὰ τὸν πλοῦν ἡμῶν καὶ ἄλλα ἐμπόδια. Ὁ τολμήσας νὰ στειλῇ ἡμᾶς εἰς βέβαιον θάνατον ἐπὶ τῆς Κρύας Ξέρας δὲν θὰ σταματήσῃ ἕως ἐδῶ! Ἴσως κατασκοπεύει ἡμᾶς εἰς Γιβραλτάρ ἢ Μελίτην ἢ ἄλλου... Ἄν δὲν κατορθώσῃ νὰ μᾶς ἐξοντώσῃ ὅλοσχερῶς, μοὶ φαίνεται ὅμως βέβαιον ὅτι θὰ κατορθώσῃ νὰ ἐπιβραδύνῃ τὴν πορείαν μας... Δὲν θὰ φθάσωμεν λοιπὸν εἰς τὸν Βερίγγειον πορθμὸν τὸ θέρος, τὴν μόνην ἐποχὴν καθ' ἣν εἶνε πλωτὸς ὁ Παγωμένος Ὠκεανός!

— Κ' ἐγὼ αὐτὸ τὸ συμπέρασμα ἐξάγω, εἶπεν ὁ Βρέδεζορδ. Τὸ ἐφύλαττα δι' ἐμὲ αὐτόν, διότι δὲν ἐπεθύμουν νὰ σοῦ ἀφαιρέσω πᾶσαν ἐλπίδα, παιδί μου. Ἄλλ' ἔχω τὴν πεποίθησιν ὅτι εἶνε ἀδύνατον πλέον νὰ διανύσωμεν εἰς τρεῖς μῆνας τὴν ἀπόστασιν, ἣτις μᾶς ἀποχωρίζει τοῦ Βερίγγειου πορθμοῦ.

— Κ' ἐγὼ αὐτῆς τῆς ιδέας εἶμαι, εἶπεν ὁ ἰατρὸς.

Ὁ δὲ Μαλάριος διὰ νεύματος τῆς κεφαλῆς ἐδήλωσεν ὅτι καὶ οὗτος ἐπίσης συνεμερίζετο τὴν γνώμην ταύτην.

— Τί πρέπει λοιπὸν νὰ πράξωμεν; ἠρώτησεν ὁ Ἔρικ.

— Τὸ μόνον λογικὸν καὶ πρὸς τὸ καθῆκον σύμφωνον, εἶπεν ὁ Βρέδεζορδ, εἶνε ν' ἀφήσωμεν κατὰ μέρος ἐπιχείρησιν, τὴν ὁποῖαν θεωροῦμεν ἀπραγματοποίητον καὶ νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὴν Στοκόλμην. Τὸ ἐνόησες, παιδί μου, καὶ σὲ συγχάριω ἐξ ὀνόματος ὅλων μας διότι ὑπέκυψες γενναίως εἰς τὴν ἀναπόδραστον ἀνάγκην.

— Δὲν δύναμαι νὰ δεχθῶ τὰ συγχαρητήρια ταῦτα, εἶπεν ὁ Ἔρικ, διότι δὲν εἶμαι ἄξιος αὐτῶν. Ὅχι! δὲν ἔχω διόλου κατὰ νοῦν ν' ἀπαρνηθῶ τὴν ἐπιχείρησίν μας, νομίζω δὲ αὐτὴν πᾶν ἄλλο ἢ ἀπραγματοποίητον!... Νομίζω μόνον,

ὅτι διὰ τὴν φέρωμεν εἰς πέρας, εἶνε ἀνάγκη νὰ ματαιώσωμεν τὰ σχέδια τοῦ ἀθλίου ὅστις μᾶς κατασκοπεύει, πρὸς τοῦτο δὲ τὸ πρῶτον ληπτέον μέτρον εἶνε νὰ μεταβάλωμεν τὸ δρομολόγιόν μας.

— Ἡ μεταβολὴ τοῦ δρομολογίου θὰ ἐπαυξήσῃ ἀπλῶς τὰς δυσχερείας, ἀπήντησεν ὁ ἰατρός, διότι τὸ ἀποφασισθὲν ἤδη εἶνε τὸ συντομώτερον. Ἄν δὲ εἶνε δύσκολον νὰ φθάσωμεν εἰς τρεῖς μῆνας εἰς τὸν Βερίγγειον πορθμὸν διὰ τῆς Μεσογείου καὶ τῆς διώρυχος τοῦ Σουέζ, θὰ εἶνε ὅλως ἀδύνατον νὰ φθάσωμεν διὰ τοῦ Εὐέλπιδος ἀκρωτηρίου ἢ τοῦ ἀκρωτηρίου Χόρν, καθόσον καὶ ἡ μία καὶ ἡ ἄλλη ἐκ τῶν δύο τούτων ὁδῶν θ' ἀπαιτήσῃ κατ' ἀνάγκην πλοῦν πέντε ἢ ἕξι μηνῶν.

— Ὑπάρχει ἄλλη ὁδὸς δυναμένη νὰ συντομύσῃ τὸν πλοῦν ἀντὶ νὰ τὸν παρατείνῃ, καὶ ὅπου θὰ εἴμεθα βέβαιοι ὅτι δὲν θὰ συναντήσωμεν τὸν Τούδωρ Βράουν, εἶπεν ὁ Ἐρικ χωρὶς νὰ συγκινηθῇ ἐκ τῆς ἐνστάσεως.

— Ἄλλη ὁδὸς; ὑπέλαβεν ὁ Σβαρευγκρόνα. Σὲ βεβαιῶ ὅτι δὲν τὴν γνωρίζω· ἐκτός ἂν ἐννοεῖς τὴν διὰ τοῦ Παναμᾶ ὁδόν!... Ἄλλὰ καθόσον εἰξεύρω, αὐτὴ δὲν εἶνε ἀκόμη πλουστὴ καὶ δὲν θὰ εἶνε πρὶν παρέλθουν πολλὰ ἔτη!

— Δὲν ἐννοῶ οὔτε τὴν ὁδὸν τοῦ Παναμᾶ οὔτε τὴν τοῦ Εὐέλπιδος ἀκρωτηρίου, οὔτε τὴν τοῦ ἀκρωτηρίου Χόρν, ὑπέλαβεν ὁ νεαρὸς κυβερνήτης τῆς *Αλάσκα*. Ἡ ὁδὸς περὶ ἧς ὁμιλῶ, ἡ μόνη δὲ ἧς δυνάμεθα νὰ φθάσωμεν μετὰ τρεῖς μῆνας εἰς τὸν Βερίγγειον πορθμὸν, εἶνε ὁ Παγωμένος Ὠκεανός, ὁ βορειοδυτικὸς πόρος!

Μεθ' ὅ, ἰδὼν τοὺς ἀκροατὰς αὐτοῦ ἐκπληκτοὺς ἐκ τοῦ ἀπροσδοκῆτου τούτου συμπεράσματος ὁ Ἐρικ ἀνέπτυσεν αὐτό.

— Ὁ βορειοδυτικὸς πόρος δὲν εἶνε πλέον σήμερον ὅ,τι ἦτο ἄλλοτε, ἐξηκολούθησεν, ὁ φόβος καὶ ὁ τρόμος τῶν θαλασσοπόρων. Εἶνε ὁδὸς διαλείπουσα—διότι ἕκαστον ἔτος μένει ἀνοιχτὴ μόνον ὀκτὼ ἢ δέκα ἐβδομάδας—ἀλλ' ἐντελῶς γνωστὴ τώρα, κεχαρᾶμένη ἐπὶ ἐξαιρέτων χαρτῶν, καὶ συχνάζομένη ὑπὸ ἑκατοντάδων φαλαιναλιευτικῶν πλοίων. Ὁμολογῶ ὅτι σπανίως οἱ ναυτιλόμενοι ἐκλέγουσιν αὐτὴν ὅπως μεταβῶσι διὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ εἰς τὸν Εἰρηνικὸν Ὠκεανόν. Οἱ πλείστοι ἐξ ὧν προσπελάζουσιν εἰς αὐτὴν ἀπὸ τὸ ἐν τῇ ἄλλο μέρος δὲν διαπλέουν αὐτὴν ὀλόκληρον. Δυνατὸν μάλιστα, ἂν αἱ περιστάσεις δὲν φανῶσιν εἰς ἡμᾶς εὐνοϊκά, νὰ εὕρωμεν αὐτὴν κλειστὴν, ἢ νὰ μὴ εὕρωμεν αὐτὴν ἀνοιχτὴν ἀκριβῶς τὴν ὥραν καθ' ἣν θὰ ἔχωμεν ἀνάγκην νὰ εἶνε ἀνοιχτὴ! Αὐτὸ πλέον εἶνε ζήτημα τύχης! Ἄλλὰ λέγω ὅτι ἔχομεν πολλοὺς λόγους νὰ ἐπιτύχωμεν τὸν σκοπὸν μας διὰ τῆς ὁδοῦ ταύτης, ἐν ᾗ δὲν ἔχομεν οὐδένα νὰ ἐπιτύχωμεν διὰ τῶν ἄλλων. Τούτων οὕτως ἐχόντων, τὸ καθήκον ἡμῶν, κατὰ τὴν ἐντολήν ἣν ἐλάβομεν

παρὰ τῶν ὀργανωτῶν τῆς ἀποστολῆς καὶ κατὰ τὴν ὑποχρέωσιν ἣν ἔχομεν πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς, ἀπαιτεῖ νὰ προσφύγωμεν εἰς τὸ μόνον μέσον τὰ ὁποῖον μᾶς μένει διὰ νὰ φθάσωμεν ἐγκαίρως εἰς τὸν Βερίγγειον πορθμὸν. Σύνηθες πλοῖον, ἐξηρτυμένον πρὸς διάπλουν τῶν τροπικῶν θαλασσῶν, δυνατὸν νὰ ἐδίσταζε πρὸ τῆς ἀνάγκης ταύτης. Ἄλλὰ πλοῖον ὡς ἡ *Αλάσκα* ἐφοπλισθὲν ἀκριβῶς πρὸς περίπλουν τῶν πολικῶν θαλασσῶν δὲν δύναται νὰ διστάσῃ. Τὸ κατ' ἐμέ, δηλῶ ὅτι πιθανὸν νὰ ἐπιστρέψω εἰς Στοκόλμην χωρὶς νὰ ἔχω ἐπανεῦρη τὸν Νόρδενσκιολδ!... ἀλλὰ δὲν θὰ ἐπιστρέψω εἰμὴ ἀφ' οὗ ἐπιχειρήσω πᾶν ὅ,τι εἶνε δυνατόν ὅπως τὸν ἀνεύρω!

[Ἔπειτα συνέχεια.]

Ἡ ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΑΓΑΘΟΕΡΓΙΑ ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ

Αἱ κυρίαὶ τοῦ Γολγοθᾶ.

[Συνέχεια· ἴδε σελ. 348.]

Τὸ πάθος τοῦτο, τὸ διαυλακῶν τὸ πρόσωπον καὶ καθιστῶν αὐτὸ γελοῖον συνάμα καὶ εἰδεχθές, εἶνε λίαν ἀλγεινόν, καὶ ἡ μὲν ἐπιμονὴ αὐτοῦ εἶνε ἀνένδοτος, ἡ δὲ πρόοδος τοσοῦτον βραδεία, ὥστε φαίνεται ἀνεπαίσθητος. Οὐδαμῶς εὐσπλαγχνούμενον τὸν πάσχοντα, φονεύει αὐτὸν βαθμηδὸν καὶ ἐπὶ ἔτη πολλά. Καθ' ἣν ἐποχὴν ἐμελέτων τὴν Σαλπετριέρ, ἠέγνωσα γυναῖκα διακρινομένην ἐν τῷ τμήματι τῶν καρκίνων, ἦτο δὲ ζωνρὰ καὶ κατὰ τι ἀνήσυχος, ἀδιαλείπτως ὁμιλοῦσα καὶ ἔχουσα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ἐν σχήματι σβεστήρος, παμμέγεθες χάρτινον κάλυμμα περιβεβλημένον διὰ κυανοῦ ὑφάσματος, τὸ ὁποῖον ἀπέκρυπτεν ἐντελῶς τὸ πρόσωπόν της. Οὐδέποτε ἕκατοπρίζετο, καθότι ἀπετροπιάζετο τὴν ἰδίαν ὄψιν. Ἠθέλησα νὰ τὴν ἰδῶ καὶ σχεδὸν μετενόησα. Ἡμέραν τινὰ καθ' ἣν διήρχετο πλησίον μου ἐν τῷ διαδρόμῳ τῆς αἰθούσης τῆς Ἀγίας Καικίλης ἤγγισα διὰ τοῦ δακτύλου τὴν κορυφὴν τοῦ χαρτίνου καλύμματος, εἰς τρόπον ὥστε νὰ τὴν ἀποκαλύψω. Μὲ ὕβρισε καὶ μετ' ἐλάκτισεν, ἀλλ' ὅμως τὴν εἶδον. Τὸ πρόσωπόν της ἦτο μία πληγὴ ὅπου διεκρίνοντο μόνον οἱ ὀδόντες καὶ οἱ ὀφθαλμοί. Ἡ φαγέθαινα εἶχε καταφάγει τὰ χεῖλη, τὰς παρειάς, τὰ βλέφαρα καὶ τὴν βίνα. Ἐλέγετο δὲ ἐν τῷ καταστήματι, ὅτι ὠνομάζετο Μήδεια καὶ ὅτι διετέλεσεν ὡς ὑποκρίτρια εἰς μικρὸν τι θέατρον, λίαν εὐειδῆς οὖσα καὶ ἐπιζήτητος καὶ διάγουσα βίον ἀκόλαστον.

Πάντα ταῦτα ἦσαν ψευδῆ, ἦτο δὲ ἀπλῶς μιλουργός, ὀνόματι Βικτωρία Μεδέζ χήρα Λερεβιράν, γεννηθεῖσα τῷ 1799 καὶ παραληφθεῖ-

ἢ Salpêtrière, μέγα ἄστυλον γυναικῶν φρενοπαθῶν ἐν Παρισίῳ.

σα διὰ τὸ ἐπάναγκες εἰς τὴν Σαλπετριέρ τῷ 1853. Ἦτο δὲ τότε ἤδη εἰδεχθῆς τὴν ὄψιν καὶ κατὰ τὸ ἡμισυ διαβεβρωμένη καὶ ἀπεβίωσε μόλις τῷ 1871 εἰς ἡλικίαν 72 ἐτῶν ἡμίσειαν ὥραν πρὸ τοῦ θανάτου της, αἱ κάτω σιαγόνες ἀπεσπάρθησαν καὶ ἐφάνησαν αἱ κοιλοτήτες τοῦ λάρυγγος. Τὴν ἀνέπαυσε δὲ νομίζετε ἡ φαγέθαινα; Οὐδὲως, ἀλλ' ἡ περιπνευμονία. Ἀνεφερα τὸ παράδειγμα τοῦτο, τὸ ὁποῖον δὲν ἀποτελεῖ ἐξαιρέσιν, διὰ ν' ἀποδείξω τὸν χαρακτῆρα τῆς νόσου καὶ τὴν ἀδυσώπητον αὐτῆς βραδύτητα.

Ἐνίοτε ἡ ἐνέργεια αὐτῆς εἶναι ταχύτερα, ἀλλὰ τότε φαίνεται ἐπιπολαιῶς προσβάλλουσα τὸ δέρμα μόνον καὶ εὐλαβομένη τῶν μυῶν καὶ τῶν ὀστέων. Ἐκαὶ ἴσταται ὀρθία μία τῶν ἀρρώστων· λέγουσιν ὅτι ἐθεραπεύθη, ἀλλὰ πῶς ἦτο ἄρα γε πρὶν θεραπευθῆ; Τὸ πρόσωπόν της φαίνεται ἐξ ὑπερύθρου βερονικείου, στιλπνὸν καὶ πολλαχῶς κεκαλυμμένον διὰ λεπίδων πυκνῶν καὶ τεφρῶν, ὡς αἱ λεπίδες τεθνεώτος ἰχθύος· ἡ ρίς κλίνει πρὸς τὰ κάτω, τὰ χεῖλη εἶναι συνεσταλμένα, ὡσεὶ τὸ πρόσωπον περιείχετο ἐντὸς ἐπιδερμίδος ὑπὲρ τὸ δέον στενῆς. Αἱ ὀφρῦς ἔπεσαν, ἡ κόμη εἶναι ἀραιὰ καὶ στερεῖται στιλπνότητος, ὁ λαϊμὸς εἶναι ἠυλακωμένος, ὁ εἰς τῶν ὀφθαλμῶν καλύπτεται ὑπὸ γαλακτώδους φακοῦ. Ἡ ἐπιδερμὶς σχηματισθεῖσα ἐκ νέου μετὰ τὴν ἐκδοράν, ἐντελῶς ἐνέφραζε τὴν ὀπὴν τῶν ὠτων, ὡν οἱ λοβοὶ ἐξηφρανόθησαν. Ἡ δυστυχὴς ἀκούει ὅπως αὐτὴ δύνανται ν' ἀπαντήσῃ εἰς τὰς ἀπευθυνόμενας αὐτῇ ἐρωτήσεις, δὲν στερεῖται δὲ νοημοσύνης καὶ λέγει ὅτι χαίρει διότι εἶναι εἰς τόσον καλὴν κατάστασιν. Περιέρχεται τὴν οἰκίαν καὶ ἴσως πολλὰ τῶν ἀρρώστων, ὡν ἡ κεφαλὴ εἶναι διὰ πανίων ἐπιδηδεμένη, θεωροῦσιν αὐτὴν εὐτυχὴ καὶ φρονῶσι τὴν τύχην της, ἥτις εἶναι νὰ μείνῃ ἀποτρόπαιος.

Ἐπὶ χαμηλῆς κλίνης βλέπω κοράσιον 13 περιπίου ἐτῶν· τὸ πρόσωπόν της, τὸ ὁποῖον παραμορφώνει ἡ ἐξόγκωσις τῶν σιαγόνων, ἔχει ὄψιν ἰαπωνικὴν, ἣν δὲν διαψεύδει ἡ ζωηρότης τῶν ὀφθαλμῶν οὐδὲ ἡ κόμη κινεζικῶ τῷ τρόπῳ ἀναστρόφως ἐκτενισμένη. Ἡ ἐκφρασις ἐμφαίνει νοημοσύνην, ἡ ὁμιλία εἶναι ζωηρά, τὸ μείδιμα γλυκὺ καὶ εὐγνώμον. Ὑπτία, ἀκίνητος καὶ σχεδὸν ἐπιφάνειαν μόνον παρουσιάζουσα, ἔχει τὴν χρῆσιν μόνης τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς, ἥτις κινεῖται εἰς τὸ ἄκρον ἰσχυροῦ βραχίονος, οὗ ἡ σὰρξ εἶναι χαῦνος καὶ τὸ δέρμα κιτρινωπόν. Ἡ ἔλλειψις τῆς φωσφορικῆς ἀσβέστου κατέστησε τὰ ὀστά πηγματώδη καὶ σχεδὸν δύνανται αἱ κνήμαι νὰ δεθῶσιν ὡς κάλοι. Ὁ δεξιὸς βραχίον τοσοῦτον ἐξέκλινεν εἰς τὰς ἀρθρώσεις, ὥστε οἱ δάκτυλοι τῆς χειρὸς εἶναι ἀπεστραμμένοι. Ἡ ζωὴ φαίνεται καταφυγοῦσα ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ παραιτήσασα

τὸ σῶμα ἐκεῖνο, τὸ χημικῶς τοσοῦτον κακῶς συνθετεμένον. Ὑπεράνω τοῦ ἀσθενοῦς τούτου πτώματος, ἐγκέφαλος σκεπτόμενος, ὅστις δὲν φαίνεται ἀπορῶν ἐπὶ τῇ συνδέσει αὐτοῦ μετὰ τοῦ θανάτου. Ἡ κόρη αὐτῆ δὲν πάσχει, ἀλλ' ἀποθνήσκει ὅμως, οὐδεμίαν ἔχουσα τούτου προαίσθησιν. Ἐντὸς μικροῦ, ἡ ψυχὴ θέλει ἐγκαταλείψει τὴν ἀτελῆ ταύτην ὕλην καὶ ἡ δυστυχὴς μικρὰ θέλει ἐλευθερωθῆ. Πλησίον αὐτῆς καὶ ὡς μετ' ἀπορίας ἀτενίζον αὐτὴν, ζῶντι ὀγκῶδες κάθηται ἐπὶ ἀνακλιντροῦ ἔχοντος σανίδιον, ἐμποδίζον αὐτὸ νὰ ἐγερθῆ, εἶναι ἄρα γε γυνὴ; Ναί, καθότι ὁμιλεῖ. Οἱ πόδες καὶ αἱ χεῖρες της, ἐκ μαλακῆς οὐσίας εἶναι ἀντιστρόφως ἀνεστραμμένοι διὰ συστολῆς προγενεστέρως τῆς γεννήσεως, ἡ γλῶσσα, μεγάλη καὶ σαρκώδης, ἐξέρχεται τοῦ στόματος καὶ κρέμαται ἐπὶ παχέων χειλέων. Τὸ πελιδνὸν καὶ ἐξηγλωμένον πρόσωπον ἀσχημίζεται ὑπὸ ὀφθαλμῶν ἐξεχόντων καὶ στρογγύλων, περιστρεφομένων ὡς ἔτυχεν. Ἡ ὁμιλία εἶναι ἀσαφὴς καὶ οἰονεὶ κτηνώδης. Ὁ νοῦς δὲν εἶναι ἐντελῶς ἐξημυλωμένος, ἀλλὰ διανοίγεται καὶ ἐννοεῖ. Τὸ ἐμβρυοειδὲς τοῦτο πλάσμα, τὸ ἀναμνησκον τὰ ἀπαγῆ μαλακία, τὰ ὁποῖα κυλίουσι τὰ κύματα, τὸ μὴ δυνάμενον νὰ περιπατήσῃ, οὐδὲ νὰ ἐπιβλέπῃ τὰς φυσικὰς αὐτοῦ λειτουργίας εἶναι τὴν σήμερον 36 ἐτῶν, κατώρθωσε δὲ νὰ λάβῃ θρησκευτικὴν τινὰ διδασκαλίαν καὶ μετέλαβεν ἤδη τὸ πρῶτον τῆς θείας κοινωνίας.

Ἡ ἐλεφαντίασις δὲν εἶναι σπανία ἐν τῇ ὁδῷ Λουρμὲλ. Τὸ φοβερόν τοῦτο πάθος, τὸ ἐξομοῖον τὰ μέλη τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὰ τοῦ ἐλέφαντος, προσβάλλει σχεδὸν πάντοτε τοὺς πόδας. Ὁ Ἡρόδοτος λέγει, ὅτι ἵνα θεραπευθῶσιν αὐτοῦ οἱ Φαραῶ, ἐλοῦοντο εἰς ἀνθρώπινον αἷμα. Ὁ Παρακέλης, ἦτον ἀπάνθρωπος, παραγγέλλει ρευστὸν χρυσὸν καὶ διάλυσιν μαργαριτῶν. Ἄγνοεῖται ἐν Γολγοθᾶ, ἂν ἡ τοιαύτη θεραπεία εἶναι ἀποτελεσματικὴ. Γραῖα τις κάθηται ἐπὶ τῆς κλίνης της στηρίζουσα τοὺς πόδας ἐπὶ ἔδρας τὴν ἐρωτῶ διατὶ δὲν κατακλίνεται; μοὶ ἀπαντᾷ. «Εἶμαι ἀσθματικὴ καὶ πνίγομαι ὅταν εἶμαι πλαγιασμένη.» Ἀποκαλύπτει τὰς κνήμας της, ἀς λυμάνεται ἡ ἐλεφαντίασις· τὸ δέρμα εἶναι παχὺ, μελανωπὸν καὶ λεπιδώδες. Οἱ ἴστοι εἶναι ἐξωδημένοι, οἱ ἀστράγαλοι ἐξηφρανόθησαν ἐν τῇ τῶν σαρκῶν ἐξογκώσει, τοῦ δὲ ποδὸς τὸ οἰδήμα εἶναι τοιοῦτον, ὥστε νομίζει τις ὅτι θὰ διαρραγῆ. Ὅπως ἐλαττωθῆ ἡ ἐντασις τῆς ἐλεφαντίασεως, ἡ πάσχουσα ἔπρεπε νὰ κείται ἐπὶ προσκλινούς ἐπιπέδου, μικρὸν τι ἀνυψούτος τὰς κνήμας, ἀλλὰ πάλιν ὅπως ἐμποδίζῃ τὸ ἄσθμα νὰ πιεζῇ τοὺς πνεύμονας, ἀνάγκη νὰ ἴσταται ὀρθία ἢ τοῦλάχιστον οὕτως, ὥστε νὰ ἔχη τὸ ἄνω σῶμα ἀνωρθωμένον. Πρόβλημα ἄλυτον καὶ ὄντως ἀνηλεές· αἱ δύο βάσανοι συνδυάζονται, ἡ δὲ ἄρ-

ρωστος δὲν δύναται ν' ἀνακουφίσῃ τὴν μίαν εἰμὴ ἐπιβαρύνουσα τὴν ἑτέραν. Πολλὰ δὲ ὑπάρχουσι τοιαῦτα ἐν τῷ ὑπνωτηρίῳ ὡσάκις ἐν τῷ ὕπνῳ τὸ σῶμα αὐτομάτως καταπίπτει, ἀφυπνοῦσι κράζουσαι. α' Ἀέρα! ἄερα!»

Στηριζομένην ἐπὶ σωροῦ προσκεφαλαίων βλέπω νεαρὰν γυναῖκα ἔχουσαν νεκρῶδη ὠχρότητα, ἣτις ἀσπράινεται φιάλην ὕδατος τῆς Κολωνίας καὶ σείει τὴν κεφαλὴν ἐν ἀθυμίᾳ. Τὴν πλησιάζω καὶ μετὰ δυσκολίας μένω ἐγγύς. Τὴν ἐρωτῶ· «Διατί ἀσπράινεσθε τὴν φιάλην ταύτην; φοβεῖσθε μήπως λιποθυμήσετε;» Ἐλαφρὸν ἐρύθημα καλύπτει τὰς παρειάς της, μὲ ἀποκρίνεται· «Ναὶ κύριε.» Ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι ἀκριβές. Προσπαθεῖ ν' ἀποφύγῃ τὴν ἰδίαν ὁσμὴν καὶ ἀποτυγχάνει. Διετέλεσεν ἄλλοτε ἐργάτις, εἰς τοὺς καπνοὺς, πεσοῦσα δὲ ἐκ τινος παραθύρου τοῦ δευτέρου πατώματος, ἔθραυσε τὴν δεξιάν της κνήμην. Τὸ κάταγμα ἦτο πολὺπλοκον καὶ ἐπήνεγκεν τὴν ἔκκοπὴν τοῦ ποδός. Ἄγνοῶ τι μετὰ ταῦτα συνέβη, ἀλλὰ λυπούμαι διότι ἡ δυστυχὴς δὲν ἐφρονεῖτο πίπτουσα. Ἡ ἔκκοπις κνήμη προσεβλήθη ὑπὸ καρκίνου ἐκτεινομένου μέχρι τοῦ ἰσχίου. Ὁ μηρὸς αὐτῆς λευκὸς καὶ ὑπέρογκος, ὁμοιάζει πρὸς σάκκον πλήρη ἀλεύρου· τὸ δῆμα διεσπάρθη ὡς ἐκ τῆς διαστολῆς τῶν ἀποσυντεθειμένων ἰσθῶν καὶ ἀναδίδει ναυτιῶδη σαπρίας ὁσμὴν. Ὁσάκις ἡ ἀφόρητος δυσωδία ἀνέρχεται μέχρι αὐτῆς, λαμβάνει τὴν φιάλην καὶ ἀπελπίζεται. Τὴν παρετήρουν ἐνῶ ἡλλάσσοντο οἱ ἐπίδημοι καὶ αὐτὴ δακρύουσα ἐθεώρει τὴν κνήμην της, ἣτις οὐδέποτε πλέον θέλει χρησιμεύσει αὐτῇ, ἄκοντός μου δὲ ἀνεκुकλειτο ἐν τῇ μνήμῃ τὸ ἄσμα τῆς Ἰουδαίας «Εἰμαι νέα καὶ ἀγαπῶ τὴν ζωὴν!» Ἐπανελθὼν ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν πρώτην μου ἐπίσκεψιν ἀνεζήτησα ἐν τῷ ὑπνωτηρίῳ τὴν νεαρὰν ἐργάτιδα, ἀλλὰ δὲν τὴν εἶδον. Εὐρίσκειται ἤδη ἀλλαχοῦ, ἐν τόπῳ ἐνθα ὀδύνη δὲν ὑπάρχει, ἐνθα δὲ βεβαίως ἐξηγεῖται ὁ λόγος, δι' ὃν τοσαύτας ὑφιστάμεθα ἐπὶ τῆς γῆς ἀλγηδόνες. Τὸ πρωτὶ τῆς 22 Ἀπριλίου, μία τῶν κυριῶν τοῦ Γολγοθᾶ τὴν ἠρώτησεν ἐὰν ἤθελεν ἀρτολάγανον ὡς ἐπιδόρπιον· μειδιῶσα ἀπεκρίθη· «Θέλω δύο». Αἰφνης ἀνέκραξε· «Κάτι φύγει!» Τρέχουσι πρὸς αὐτὴν· τὸ αἷμα ἔρρεε κρουνηδόν. Ἴνα καταστείλωσι ταχύτερον τὴν αἱμορραγίαν, ἔκοψαν τοὺς ἐπιδέσμους. Ἡ ταλαίπωρος ἐκλίνε τὴν κεφαλὴν, ὡς τι τετραυματισμένον πτηνόν· τὰ ἄχρα χεῖλη της ἦσαν ἄφωνα, τὸ βλέμμα ἐστρέφετο πρὸς τὸν οὐρανὸν ἀναζητοῦν τὴν τῶν ἐλπίδων συντέλειαν, τὸ σῶμα ἐφάνη χαινούμενον καὶ τέλος κατέπεσεν. Ὁ καρκίνος εἶχε προσβάλει τὴν μηρικὴν ἀρτηρίαν, ἐντὸς δύο δὲ μόλις λεπτῶν, ἡ ψυχὴ ἐλευθερωθεῖσα ἀπέστη.

Ἡ θέσις, ἣν ἐγκατέλιπε δὲν ἐπρόφρασε νὰ

κρουσθῇ. Ἀνακαλύπτω ἐν αὐτῇ φάσμα. Ἐνθυμῆσθε τὰ παραμῦθια; «Ἦτο μίαν φορὰν μία γρηῃ, τὸσον πολὺ γρηῃ, ὡστε ἡ μῦθ της ἤγγιζε τὸ πηγούνη της.» Εὐρίσκειται ἐκεῖ ἐν Γολγοθᾶ, συνεισπειρωμένη ἐπὶ τῆς κλίνης της, ἐφ' ἧς πάντοτε κάθηται, διότι δὲν δύναται νὰ λάβῃ ἄλλην θέσιν, ὁμοία πρὸς τὰς μορίας ἐκείνας τῶν Ἰγκάδων, ἃς ἀνευρίσκουσιν ἐντὸς ἀμοφορέων. Ἡ ἀγκύλωσις προσέβαλε τὰς κάτω ἀρθρώσεις καὶ τὴν συνέκαμψεν εἰς τρία. Κατὰ μῆκος τῶν ἀσάρκων βραχιόνων της καρκινώδεις κηλίδες εἶναι διεσπαρμέναι ἐπὶ τοῦ ἐρρυτιδωμένου δέρματος. Εἶναι δὲ Βρετανὴ ἐκ τῆς μεταξὺ Ἰοσσελέν καὶ Πλοερμέλ χώρας, πολλὰκις βεβαίως παιζασα ἐν τῇ παιδικῇ της ἡλικίᾳ, παρὰ τὴν λίμνην τοῦ Δουκὸς καὶ ὑπὸ τὰς δρυὸς τοῦ δάσους Λαμβοῶ, ὅπου ἐπολέμησαν ποτὲ οἱ Τριακόνα. Τὴν σήμερον εἶναι ἀπεξηραμένον Ἴνδαγμα· νομίζει τις ὅτι τὸ αἷμα ἔπαυσε κυκλοφοροῦν καὶ ἀφίνει τὰς σάρκας νὰ φθίνωσιν ἐξ ἀτροφίας. Ἡ φωνὴ της εἶναι τοσοῦτον ἀσθενής, ὡστε φαίνεται ὡς ἡ φωνὴ ἐγγαστριμύθου ὅπισθεν αὐλαίας ὁμιλοῦντος. Λέγει δὲ· «Θέλω νὰ καπνίσω σαράντα χρόνια καπνίζω καὶ αἰσθάνομαι πολὺ τὴν στέρησιν τοῦ καπνοῦ.» Ὁσάκις ὁ καιρὸς εἶναι καλὸς καὶ ὁ ἥλιος θερμαίνει τὸν κῆπον, ὁ κατεσκληκὸς οὗτος σκελετὸς τίθεται ἐπὶ ἀνακλίντρον, τὸ ὅποιον κυλιεται εἰς τὸ ὑπαιθρον· τότε δὲ ἡ γραῖα καπνίζει ἡσύχως καμύουσα τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ῥεμβάζει βλέπουσα ἴσως ἐν τῇ καταλαμβανούσῃ αὐτὴν νάρκῃ, τὰς μακροκόμους τῆς Βρετανίας νεανίδας καὶ τοὺς νεανίας, οἵτινες ἴσταντο πρὸ τοῦ παραθύρου της, καὶ ἀναπολοῦσα τὸ ἄσμα τῆς ὀρεσιβίου ἀηδόνος, τῆς ἐρωτικῆς ἀηδόνος τὸ νυμφικὸν ἄσμα, τὸ ὅποιον νέα οὔσα καὶ ἀνθηρὰ, ἤκουσε ποτὲ μὲ πάλλουςαν καρδίαν.

Παραμεινόμενον προσέτι πλησίον τῆς τελευταίας ταύτης κλίνης, Ἡ κατέχουσα αὐτὴν δὲν θὰ ἐξέλητ' αὐτῆς εἰμὴ μόνον ἵνα ἀναπαυθῇ ἐν τῇ αἰωνιότητι· εἶναι πρεσβύτερις βεβαίως ἄλλοτε εὐειδής, νῦν δὲ λίαν καθαρὰ. Ἰπὸ τὴν καλύπτραν φαίνεται ἐν τάξει ἡ χιονόλευκος κόμη. Καὶ ἐκεῖνη κοιμᾶται καθήμενη, οὐχὶ ὡς ἀθηματικὴ, ἀλλὰ διότι τὸ βᾶρος τοῦ καρκίνου τὴν πιέζει ὅταν κατὰκηται ὑπτία. Ἀποκαλύπτει τὸν θώρακα αὐτῆς, τὸ ἐπίπεδον στήθός της ἀνωμαλίζουσι καρκινώδεις ἀδένες καθιστῶντες αὐτὸ ὅμοιον πρὸς ἐξέχοντα χάρτην ὀροσειρᾶς. Ἡ ἐξαγωγὴ αὐτῶν εἶναι ἀδύνατος, καθόσον ἀπὸ τῶν κλειδῶν μέχρι τῶν ψευδῶν πλευρῶν σχηματίζεται θώραξ ἐκ καστανῶν ὑποπελιδῶν ὀζων. Ἡ δυστυχὴς γυνὴ τρέφει ἀπατηλὰς ἐλπίδας. Τὸ βλέμμα αὐτῆς ἔχει ἔκφρασιν ἀλγεινὴν, ὡς νὰ ἐπανελάμβανε τὸ τοῦ Σατωβριάνδου: «Ἄθυμῶ διότι διαρκῶ!» Ἀλλ' ἐκεῖνη δὲν διήρκεσε πολὺ. Δύο ἡμέρας μετὰ τὴν ἐπίσκεψιν μου, τὸ σῶμά της ἀπεκοι-

μήθη τὸν αἰώνιον ὕπνον· τὴν μετέφερον εἰς τὸν νεκρικὸν θάλαμον καὶ ταχέως ἠτοίμασαν τὴν κλίνην της, ὅπως δεχθῇ ἄρρωστον, ἧς τὸ πρόσωπον σχεδὸν ἤδη κατεστράφη.

Μὴ ὑποθέσῃ ὁ ἀναγνώστης ὅτι εἰδεινοποίησα τὰ πράγματα, ἀπεναντίας ἐμετρίασα αὐτά, ἀποφυγὼν νὰ περιγράψω ὅσα εἶδον. Ὑπάρχουσι μορφαί, ἃς δὲν ἀπεκάλυψα· πληγαί, ὧν ἔκουσίως ἀπέστρεψα τοὺς ὀφθαλμοὺς. Ἀδύνατον νὰ φαντασθῇ τις πόσον αἱ γυναῖκες αὐταὶ πάσχουσιν ἐκ τῶν ἀνιάτων ἐκείνων νοσημάτων. Ὅπισθεν τῶν λευκῶν παραπετασμάτων, ἀκούονται οἰμωγαὶ ὑπόκωφοι. Ἐνίοτε τὴν νύκτα, κραυγὴ τις διακόπτει τὴν σιγὴν τοῦ ὑπνωτηρίου· τὸ ἄγριον θηρίον δάκνει μίαν τῶν ἀρρώστων καὶ ἀποσπᾷ αὐτὴν ἀπὸ τοῦ ὕπνου. Αἱ κυραὶ τοῦ Γολγοθᾶ μένουσιν ἐγγύς, οὐδ' ἔχουσιν ἀνάγκην δευτέρας προσκλήσεως, ὅπως παράσχωσι τὴν συνδρομὴν τῶν. Γινώσκουσι δὲ, ὡς τινες πολὺπειροι ἰατροί, νὰ δίδωσι καταλήλως τὴν ὑδροχλωρικὴν μορφίνη καὶ ἐμαθον ἐπίσης τὴν τέχνην τῶν ὑποδοριῶν ἐνέσεων. Εἰς τὰ ἀνιάτα ταῦτα νοσήματα, τὰ ὁποῖα δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν ὡς τινα τῆς φύσεως ἀποπλάνησιν, ὁ ἰατρὸς ὀφείλει νὰ ἐπιδεικνύη μείστην συμπάθειαν· ἡ τῶν λόγων φιλοφροσύνη ἀνακουφίζει ἐκείνους, οὓς δὲν δύναται νὰ θεραπεύσῃσι τὰ φάρμακα. Πρέπει λοιπὸν νὰ ἐφιστᾷ τὴν προσοχὴν αὐτοῦ ἐπὶ τὰς νοσοῦσας μᾶλλον ἢ ἐπὶ τὴν νόσον, ἐπιδαψιλεύων αὐταῖς πᾶσαν παραμυθίαν καὶ περίθαλψιν καὶ ἐμψύχωσιν. Αἱ κυραὶ τοῦ Γολγοθᾶ γινώσκουσι τοῦτο, ἡσυχάζουσι τὰς ἀλγούσας καὶ ἀποκοιμίζουσιν αὐτὰς διὰ λόγων παραμυθητικῶν, κατευνάζουσι τὰς ἀνασχετούσας ἐπὶ τῷ μεγέθει τῶν ἰδίων ἀλγηδόνων καὶ γονυπετοῦσαι παρὰ τὰς κλινὰς, προσεύχονται καὶ ἐπαναφέρουσιν οὕτω τὴν ἐλπίδα εἰς τὰς μᾶλλον ἀπεγνωσμένας ψυχὰς.

(Ἔπεται τὸ τέλος.)

ΕΛΙΖΑ Σ. ΣΟΥΤΕΟΥ

BIBΛΙΑΚΑ

Ἡ τυπογραφία, κατὰ τινὰ Ἰταλὸν φιλόβιβλον, εἶναι ἀρχαιότερα παρ' ὅσον κοινῶς πιστεύεται, διότι πολὺ πρὸ τοῦ Γουτεμβέργ ἐτυπώθη διὰ κινητῶν τυπογραφικῶν χαρακτήρων βιβλίον ἐπιγραφόμενον «*Speculum humanae salvationis*», οὗτινος ἀντίτυπον εὐρίσκειται ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῶν Παρισίων καὶ ἀλλαχοῦ. Ὁ κ. Βερνάρδ, συγγραφεὺς τῆς ἱστορίας τῆς τυπογραφίας, ἀναφέρει ὅτι τὸ εἰρημένον *Speculum* ἐτυπώθη πολὺ πρὸ τοῦ 1461 ἐν Ὀλλανδίᾳ ἐν μέρει μὲν διὰ ξυλίνων, καὶ ἐν μέρει διὰ κινητῶν χαρακτήρων, καὶ ὅτι εἶναι ἀρχαιότερον τῶν ὑπὸ τοῦ Λαυρεντίου Κόστερ καὶ Γουτεμβέργου ἐκτυπωθέν-

των βιβλίων. Ἄλλως δὲ οἱ Ἰταλοὶ ἐπιμένουσιν ὅτι πολὺ πρὸ ἐκείνων ἡ τυπογραφικὴ τέχνη εἶχεν ἀνακαλυφθῆ ὑπὸ τοῦ Παμφίλου Καστάλδῃ εἰς Φέλτρε.

Τὰ παλαιότερα, ἦτοι τὰ πρὸ τοῦ 1500 ἐκτυπωθέντα βιβλία ὀνομάζονται *incunabula*, (γαλλ. *incunables*, γερμ. *Inkunabel*), διὰ λέξεως λατινικῆς σημαίνουσας τὰ σπάργανα καὶ μείστην ἀποδίδουσιν αὐτοῖς ἀξίαν οἱ φιλόβιβλοι. Τὸ σπανιώτατον, κατὰ τοὺς Ἰταλοὺς, βιβλίον εἶναι τὸ *Monte Santo di Dio* ὑπὸ Ἀντωνίου τοῦ ἐκ Σιένης ἐκτυπωθέν ἐν Φλωρεντίᾳ τῷ 1477, τὸ ὅποιον εἶναι τὸ πρῶτον μὲ εἰκόνας Ἰταλικῶν βιβλίων. Τοῦτου ἐν καὶ μόνον ἀντίτυπον εὐρίσκειται ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Τουρίνου.

Μεταξὺ τῶν σπανίων τούτων βιβλίων εἰσὶ καὶ δεκαεὶ Ἑλληνικά, ὧν τὰ πλεῖστα ἀρχαῖοι συγγραφεῖς μετὰ Λατινικῶν σημειώσεων.

Πρῶτον βιβλίον Ἑλληνικὸν εἶναι, ὡς γνωστόν, ἡ *Γραμματικὴ Κωνσταντίνου τοῦ Λασκάρεως* τυπωθεῖσα τῷ 1476 ἐν Μιλάνῳ παρὰ Δημητρίου τοῦ Κρητὸς (τοῦ καὶ Δαμιλᾶ ἢ Μεδιολανέως ἐπονομαζομένου). Ταύτης ἀντίτυπον ἐπωλήθη τῷ 1850 ἐν Παρισίοις, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ βιβλιογράφου Brunet ἀντὶ φράγκων 1200. Καὶ νῦν δὲ, ὡς σημειοῦται ὁ Λεγράνδ, τὰ σπανιώτατα ἀντίτυπα αὐτοῦ πωλοῦνται εἰς τὴν αὐτὴν τιμὴν, ἀπὸ 1000 μέχρι 1200 φράγκων.

Μετὰ τὴν γραμματικὴν τοῦ Λασκάρεως ἐτυπώθησαν ἐν Βενετίᾳ ἐν ἔτει 1484 τὰ *Ἐρωτήματα* τοῦ Χρυσολωρᾶ, ἡ ὑπὸ Λαονίκου τοῦ Κρητὸς ἐκδοσις τῆς Ὀμήρου *Βατραχομομαχίας* (1486) καὶ ἡ τῷ αὐτῷ ἔτει γενομένη δευτέρα ἐκδοσις τοῦ Ψαλτηρίου ὑπὸ Γεωργίου Ἀλεξάνδρου τοῦ Κρητὸς. Ἡ πρώτη ἐκδοσις τοῦ ψαλτηρίου ἐγένετο ἐν Μεδιολάνοις τῷ 1481 ὑπὸ τοῦ Ἰταλοῦ Ἰωάννου τοῦ Πλακεντινίου.

Ἐκ τῶν ἐν τῇ ἐλευθερᾷ Ἑλλάδι ἐκτὸς τῆς Ἑπτανήσου ἐκδοθέντων βιβλίων ὑποθέτω ὅτι τὸ πρῶτον εἶναι βιβλιάριον, ἐκ 37 σελίδων, εἰς μικρὸν ὄγδον σχῆμα, οὗτινος ἀντίτυπον εὐρίσκειται ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τῆς Βουλῆς, ἔχον τὴν ἐπομένην ἐπιγραφὴν ἐν τῇ προμετωπίδι:

Προσωρινὸν πολιτεῦμα τῆς Ἑλλάδος ἐν Κορίνθῳ αὐχ'. Α'. ἔτος τῆς ἀνεξαρτησίας. Ἐν τῇ Ἐθνικῇ τυπογραφίᾳ. Τὰ δὲ πρῶτα ἐν τῇ ἰδιαιτέρᾳ μου πατρίδι Σύρῳ τυπωθέντα βιβλία εἶναι τὰ ἐξῆς.

Διδασκαλίαι περὶ τοῦ ὀρισμοῦ τοῦ Ἀθρώπου καὶ τοῦ σπουδαίου μεταφρασθεῖσαι ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ ὑπὸ Ἀρόσου Μαρσόλα καὶ ἀφιερθεῖσαι τῷ ἀειμνήστῳ Ἀσιγγί τῷ Βρετανῷ. Ἐν Ἐρμουπόλει, 1829; εἰς 12ον σελ. 80 καὶ «*Φαῖδρα, τραγωδία ὑπὸ Ρακίνου μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ ὑπὸ**** [Δ. Μουρούζη]. Ἐν Σύρῳ 1829.

Ἀμφότερα τὰ βιβλία ταῦτα ἐτυπώθησαν ἐν τῷ τυπογραφείῳ ὑπὲρ ὃ Σάμιος Γαρουφαλῆς εἶχε μὲν συστήσει ἐν Σάμῳ τῷ 1819, δι' ἑλλειψιν δ' ἐργασιῶν μετέφερε τῷ 1828 εἰς Σύρον, ὅπῃθεν πάλιν τὸν Ἰούνιον τοῦ 1831 ἕνεκα τῶν Κυβερνητικῶν καταδιώξεων μετεκομίσθη εἰς Σάμον ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου Λεκάτη. Εἰς τὸ τυπογραφεῖον ἐκεῖνο κείμενον παρὰ τὰς φυλακὰς ἐν τινι ἰσογειῷ οἰκίσκῳ εἰργάζοντο οἱ ἀδελφοὶ Γαρουφαλῆ Σάμιοι, Θ. Ν. Γραβινός καὶ ὁ Συμεὼν Πελοποννήσιος, εἶτα δὲ οἱ Γεώργιος καὶ Δημοσθένης Μελισταγεῖς Μακεδόνες, ὁ Ν. Βαρότζης Ἀμφισσεύς, συστήσαντες κατόπιν ἴδια τυπογραφεία, ὧν τὸ τοῦ Μελισταγοῦς διετηρήθη μέχρις ἐσχάτων. Ἐν τῷ εἰρημένῳ τυπογραφείῳ ὑπῆρχε καὶ στοιχειοχυτήριον, οὗτινος τὰς μήτρας κατεσκεύαζε χρυσοχόος τις ἐκ Κυδωνιῶν Χατζῆς, οὗτινος οὐδὲ τὸ ὄνομα οὐδὲ τὸ ἐπώνυμον κατώρθωσα νὰ μάθω. Ὁ μακαρίτης Σταμάτιος Κρίνος, ὅστις μοὶ διεβίβασε τὴν περὶ στοιχειοχυτηρίου πληροφορίαν, μοὶ εἶπεν, ὅτι ἔχει που σημειωμένον τὸ ὄνομα τοῦ Χατζῆ τούτου.

Ἐν Ἐρμουπόλει Μάιος 1885.

A. K. X.

ΑΙ ΑΠΑΡΗΓΟΡΗΤΟΙ ΧΗΡΑΙ

Χῆραι ἀπαρηγόρητοι εὐρίσκονται μόνον ἐν Σινικῇ. Αὐτόθι ἡ γυνή, τῆς ὁποίας ὁ σύζυγος ἀποθνήσκει, δύναται βεβαίως νὰ ὑπανδρευθῆ ἐκ νέου, ἀλλ' ἡ καταδικάζουσα ἑαυτὴν εἰς αἰώνιον χηρείαν ἀπολαύει μεγίστων τιμῶν. Οὕτω τῷ 1876 ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ Ἐφημερίδι τοῦ Πεκίτου αὐτοκρατορικὸν διάταγμα, ἐπιτρέπον ν' ἀναρτηθῇ τιμητικὴ σανὶς πρὸς μνήμην τῆς συζύγου Μανδάρινου δηλητηριασθείσης ὅτε ἐπληροφορήθη τὸν θάνατον τοῦ συζύγου τῆς.

Ἐπάρχουσι μάλιστα ἐν τῷ Οὐρανίῳ Κράτει χῆραι θεωροῦσαι καθῆκον αὐτῶν νὰ μὴ ἐπιζήσωσι τοῦ συζύγου των. Οὕτω ὁ κ. Παῦλος Λεφέβρ ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ τῷ ἐπιγραφόμενῳ *Οἱ Κιτρινοπρόσωποι* ἀναφέρει ὅτι τῷ 1880 δύο χῆραι ἠτοκτόνησαν ἐνώπιον πολλῶν χιλιάδων θεατῶν. Ἐκ δὲ τῆς ἐφημερίδος τοῦ Χόγκ-Κόγκ ἐρανίζεται τὴν ἔκθεσιν μιᾶς τοιαύτης αὐτοκτονίας, συνταχθεῖσαν ὑπὸ μάρτυρος αὐτόπτου καὶ ἔχουσαν ὡς ἑξῆς:

Σινικὴ πομπὴ συνάδευε νέαν γυναῖκα φοροῦσαν κοκκινόχρουν καὶ χρυσοῦφαντον ἐνδυμασίαν, καὶ καθημένην ἐπὶ φορείου πολυτελῶς κεκοσμημένου. Μετέβαινε ν' ἀπαγγονισθῆ, καὶ προσεκάλεσε τὸ κοινὸν νὰ παρευρεθῆ εἰς τὴν ἀπαγγονισμόν τῆς. Ἐλαβε δὲ τὴν ἀπόφασιν ταύτην ἕνεκα τοῦ θανάτου τοῦ συζύγου τῆς, ὁ ὁποῖος τὴν ἀφῆκε ἄτεκνον.

Ἡ ἀγχόνη εἶχε στηθῆ εἰς ἀγρὸν κείμενον πα-

ρὰ τὸ χωρίον, εἰς τὸ ὁποῖον κατῴκει ἡ χῆρα. Ὅταν ἡ πομπὴ ἐφθασε πρὸ τῆς ἀγχόνης, ἡ χῆρα κατέβη τοῦ φορείου καὶ βοηθουμένη ὑφ' ἐνὸς ὑπηρετοῦ ἀνέβη ἐπὶ τοῦ ἱκρίωματος. Ἐπ' αὐτοῦ ἦτο ἐστρωμένη τράπεζα μετὰ φαγητῶν. Ἡ χῆρα ἐχαιρέτισε τὸ πλῆθος, ἐκάθησε μετὰ τινῶν συγγενῶν τῆς εἰς τὴν τράπεζαν καὶ ἔφαγε μὲ μεγάλην ὄρεξιν.

Μετὰ ταῦτα ἀνεβίβασαν ἐπὶ τῆς τραπέζης μικρὸν παιδίον, τὸ ὁποῖον ἐθώπυσε καὶ τὸ ἐκόσμησε μὲ τὸ περιλαίμιον τὸ ὁποῖον ἐφόρει ἡ ἴδια.

Εἶτα ἔλαβεν ὠραῖον κάνιστρον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὑπῆρχεν ὀρύζιον, χόρτα καὶ ἄνθη, καὶ διασκορπίζουσα ταῦτα ἐπὶ τῶν θεατῶν ἠὺχαρίστησεν αὐτούς, διότι τὴν ἐτίμησαν διὰ τῆς παρουσίας των, καὶ ἐξήγησε τοὺς λόγους διὰ τοὺς ὁποίους ἀπεφάσισε ν' αὐτοκτονήσῃ.

Μετὰ τοῦτο τρεῖς διὰ σάλπιγγος ἠγγέλθη ὅτι ἐπέστη ἡ στιγμή τῆς αὐτοκτονίας, ἀλλ' ἐπῆλθεν ἀναβολὴ διότι παρετηρήθη ἡ ἀπουσία ἐνὸς ἀδελφοῦ τῆς, ὁ ὁποῖος δὲν εἶχε τὴν γενναιότητα νὰ παρευρεθῆ εἰς τὸ θέαμα τοῦτο.

Ἡ ἀγχόνη εἶχε στηθῆ κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον. Ἐκατέρωθεν τοῦ ἱκρίωματος δύο κάθετοι πάσσαλοι ὑπεβάσταζον ἰσχυρὸν ὀριζόντειον ἰνδοκάλαμον, ἀπὸ τοῦ μέσου τῆς ὁποίας ἐκρέματο ἐρυθρὸν σχοινίον ἀπολήγον εἰς θηλειάν· τὸ σχοινίον διήρχετο διὰ μικροῦ κρίκου, καλυπτομένου ὑπὸ ἐρυθροχρόου μεταξίνου μανδηλίου τοῦ ἱκρίωματος ὑπερέκειτο σκέπη.

Ὁ ἀπουσιάζων ἀδελφὸς κατεπίσθη νὰ παραστῆ, ἀφίκετο τέλος, ἡ δὲ χῆρα ἀνέβη πάραυτα ἐπὶ μιᾶς ἑδρας εὐρισκομένης ὑπὸ τὴν θηλειάν. Ὅπως δὲ βεβαιωθῆ ὅτι τὰ πάντα ἦσαν καλῶς διευθετημένα ἔθηκεν ἀδιστακτικῶς τὴν κεφαλὴν αὐτῆς ἐντὸς τῆς θηλειᾶς, εἶτα τὴν ἐξήγαγε διὰ ν' ἀποχαιρετίσῃ διὰ τελευταίαν φορὰν τοὺς πλήρεις θαυμασμοῦ θεατὰς αὐτῆς. Ἀκολουθῶς τὴν ἠσπάσθησαν διὰ τελευταίαν φορὰν οἱ συγγενεῖς καὶ αἱ φίλαι τῆς καὶ ἔρριψε τὸ ἐρυθρόχρουν μανδηλίον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς.

Ἐπρόκειτο ν' ἀφαιρεθῆ ἡ ἑδρα ἐπὶ τῆς ὁποίας ἴστατο, ὅταν πολλοὶ ἐκ τοῦ πλήθους ἐφώνησαν ὅτι ἐλησμώνησε νὰ καταβιβάσῃ τὸν κρίκον, ὁ ὁποῖος θὰ συνέσφιγγε τὸ σχοινίον περὶ τὸν τράχηλόν τῆς. Ἡ χῆρα ἠὺχαρίστησε τὸ πλῆθος μειδιῶσα, ἔθηκε τὸν κρίκον εἰς τὴν θέσιν του, εἶτα ζήτησασα διὰ νεύματος ν' ἀφαιρέσωσι τὴν καθέκλαν ἠωρήθη εἰς τὸ κενόν. . . .

Μετ' ἀπαρδειγματίστου ἀταραξίας συνήνωσε τὰς χεῖρας αὐτῆς καὶ προτείνας αὐτὰς ἐξηκολούθει ἀποχαιρετοῦσα τοὺς θεατὰς κατὰ τὸν σινικὸν τρόπον ἄχρις οὗ οἱ σπασμοὶ τοῦ στραγγαλισμοῦ ἐχώρισαν τὰς χεῖρας αὐτῆς. Ἦτο νεκρά.

Ἀφῆκαν τὸ πτώμα κρεμάμενον ἐπὶ ἡμίσειαν ὄραν, εἶτα δ' οἱ ὑπῆρται τὸ κατεβίβασαν. Ὁ εἰς τῶν ὑπηρετῶν λαβῶν τὸ σχοινίον ἠθέλησε νὰ τὸ κόψῃ ὅπως κρατήσῃ τεμάχιον αὐτοῦ, ὡς ἐκ τούτου δ' ἐπῆλθε συζήτησις τὴν ὁποίαν ἐπαφελθεῖς ἐπλησίασα εἰς τὸ φορεῖον, διὰ τοῦ ὁποῖου ἐμελλον νὰ μετακομίσωσι τὸ πτώμα εἰς τὴν παγοδόαν· ἐπεθύμουν νὰ βεβαιωθῶ ἂν ἡ χῆρα ἦτο πράγματι νεκρά.

Ὅτε ἐφθάσαμεν εἰς τὴν παγοδόαν ἐξήπλωσαν τὸ πτώμα ἐπὶ κλίνης καὶ ἀφήρεσαν τὸ μανδηλίον τὸ καλύπτον τὸ πρόσωπον τῆς χῆρας· ἐπὶ τοῦ προσώπου τούτου παρετήρησα τ' ἀναμφισβήτητα ἴχνη τοῦ θανάτου.

Αἱ ἀρχαὶ δὲν δύνανται νὰ παρακαλύσωσι τὰς τοιαύτας αὐτοκτονίας. Μνημεῖον ἐγείρεται πάντοτε εἰς μνήμην τῆς χῆρας τῆς θυσιαζούσης οὕτω τὴν ζωὴν αὐτῆς.

B.

Η ΑΠΟΞΗΡΑΝΣΙΣ ΤΗΣ ΚΩΠΑΪΔΟΣ

Τὴν παρελθούσαν Κυριακὴν ἐγένοντο πανηγυρικῶς τὰ ἐγκαίνια τῆς περατώσεως τῆς μεγάλης διώρυγος πρὸς διοχέτευσιν τῶν ὑδάτων τῆς Κωπαίδος, ταυτέστι τοῦ δυσχερεστεροῦ μέρους τῶν ἐργασιῶν πρὸς ἀποξήρανσιν τῆς λίμνης. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ αὕτη ἡ Ἐφημερίς ἐδημοσίευσεν ἔκθεσιν περὶ τῆς μεγάλης ἀξίας καὶ χρησιμότητος τοῦ ἔργου τούτου, ἑξ ἧς μεταφέρομεν ἐνταῦθα τὰ ἐπόμενα.

Τὸ ἔργον εἶνε ἐξ ἐκείνων, τὰ ὁποῖα μένουσιν εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεὰς ὡς ἀθάνατα τεκμήρια τῆς νίκης τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῶν στοιχειῶν τῆς φύσεως, κλεῖζοντα τὸ ὄνομα τῶν μηχανικῶν, οἵτινες συνέλαβον καὶ ἤγαγον εἰς πέρας τὸ τεράστιον ἔργον. Ἡ Κωπαῖς εἶνε ἡ δευτέρα ἀποξηρανομένη λίμνη· ὁ πρίγκιψ Τορλόγια ἀνέλαβε ἀπὸ τοῦ 1854 τὴν ἀποξήρανσιν τῆς λίμνης Φουταῖνο, ἐν τῇ ἐπρχίᾳ τοῦ Ἀββετζάνου· τὰ χρήματα τὰ ὁποῖα ἐδαπάνησεν ἐκεῖ ὑπερβαίνουσι τὰ τεσσαράκοντα ἑκατομμύρια, ἐνῶ ἡ ἐπιφάνεια τῶν κατακτεθεισῶν ἀπὸ τοῦ ὑγροῦ στοιχείου γαιῶν μόλις εἶνε ἡ ἡμίσεια τῆς τῆς Κωπαίδος. Ἀληθῶς αἱ δυσχερεῖαι, ἃς εἶχον οἱ μηχανικοὶ νὰ ὑπερνήκωσιν ἐν Ἰταλίᾳ, ἦσαν πολλῶ μείζονες τῶν διὰ τὴν ἀποξήρανσιν τῆς ἑλληνικῆς λίμνης, καὶ διὰ τοῦτο ἀκριβῶς δύναται τις νὰ ὑμνήσῃ μᾶλλον τὴν ἀποξήρανσιν τῆς Κωπαίδος, διότι διὰ πολλῶ ἡσόνων θυσιῶν ἀποδίδει εἰς τὴν Ἑλλάδα διπλάσιαν ἐπιφάνειαν γῆς, ἀνεξαντλήτου σχεδὸν εὐφορίας. Δὲν ἔγκειται μόνον ἐν τούτῳ ἡ ὑπεροχὴ τοῦ ἐν Ἑλλάδι συντελουμένου ἔργου. Ἐὰν ἡ ἐπιφάνεια τῆς λίμνης Φουταῖνο ἦτο ἐλάσσων τῆς τῆς Κωπαίδος, ἀλλ' ὁ-

μῶς τὸ βάθος αὐτῆς ἦτο τετραπλοῦν, ὁ δὲ ὄγκος τοῦ ὕδατος τριπλάσιος. Καὶ ἐκείνης μὲν τὰ ὕδατα μόνον τὴν ἄρδευσιν τῶν γαιῶν ἐπιτελοῦσιν, ἐνῶ ἐν τῇ Κωπαίδι κατὰ τοὺς ὑγροὺς μῆνας, δηλαδὴ ἐπὶ ὀκτὼ μῆνας, θὰ χρησιμοποιῶνται κατὰ τὴν ἐκβολὴν αὐτῶν, παρέχοντα δώδεκα χιλιάδων ἵππων δύναμιν εἰς τὴν βιομηχανίαν τῆς χώρας. Ἡ δύναμις αὕτη καθίστησι τὴν ἑταιρίαν τῆς Κωπαίδος ἕνα τῶν μεγίστων βιομηχανικῶν μοχλῶν τῆς ὑψηλῆς ἐκτέλειας· ἡ Ἑλλάς ἐὰν θελήσῃ νὰ ἀθροίσῃ τὴν δύναμιν πάντων τῶν βιομηχανικῶν αὐτῆς ἐργαστηρίων τῶν δι' ἄτμου ἢ δ' ὕδατος κινουμένων δὲν εἶχε μέχρι τοῦδε τὸ μέγα τοῦτο ποσὸν κινήτηριος δυνάμεως. Ὅταν μετὰ δύο ἔτη θὰ συντελεσθῇ τὸ ἔργον τῆς ἀποξήρανσεως, ἡ ἑταιρία μεθ' ὑπερηφανείας θὰ ἐπιδείξῃ εἰς τὴν Εὐρώπῃ τὴν πολυτίμον αὐτῆς κατακτήσιν καὶ θὰ κινήσῃ πάντων τὸν θαυμασμὸν διὰ τὴν ἐπίτευξιν τοσοῦτον τεραστίου ἀποτελέσματος διὰ σχετικῶς μικρῶν μέσων.

Ἡ Κωπαῖς λίμνη εἶνε περικλειστος λεκάνη, ἐν ἣ συρρέουσι τὰ ὕδατα τῶν ποταμῶν τὰ κατερχόμενα ἐκ τῶν βορείων κλιτῶν τοῦ Παρνασσοῦ καὶ τοῦ Ἑλικῶνος. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 250 000 στρεμμάτων. Αἱ γαῖαι τῆς Κωπαίδος εἰσὶν εὐφορώταται, ἕνεκα τῶν ἀφθόνων ὀργανικῶν ὑλῶν ἃς περιέχουσιν, ἀλλὰ περὶ τῆς λίμνης εἰς περιφέρειαν δεκαπέντε μέχρις εἴκοσι χιλιομέτρων ἐνδημοῦσι χρονίως ἐλώδεις πυρετοὶ.

Ἡ ἀποξήρανσις λοιπὸν ἔχει διπλοῦν σκοπὸν: Νὰ ἀποδώσῃ 250,000 στρέμματα εὐφόρου γῆς εἰς τὴν γεωργίαν καὶ ἐξυγιάνῃ τόπον, ἐν ᾧ λυμᾶνονται οἱ ἐλώδεις πυρετοὶ εἰς περιφέρειαν δεκαπέντε ἕως εἴκοσι χιλιομέτρων ἀπὸ τῆς λίμνης.

Ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος ὁ πυθμὴν τῆς λίμνης ὑψώθη καὶ ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς ἠϋξήθη. Οἱ ἀρχαῖοι πολλάκις εἶχον ἀποπειραθῆ νὰ ἀποξηράνωσιν αὐτήν, ὑφίστανται δὲ τὰ ἴχνη τῶν ἀποπειρῶν τούτων.

Αἱ ἐργασίαι τῆς ἀποξήρανσεως περιλαμβάνουσι δύο μέρη: 1ον τὰς κυρίως διώρυγας τῆς ἀποξήρανσεως καὶ 2ον τὴν γραμμὴν τῶν λεγομένων ἀπαγωγῶν σφράγγων.

Διὰ τῶν διωρῶν τῆς ἀποξήρανσεως πρόκειται νὰ διοχετεύωνται τὰ ὕδατα τῶν ἐκβαλλόντων εἰς τὴν Κωπαῖδα λίμνην ποταμῶν καὶ τὰ ὄμβρια εἰς τὴν ἀπαγωγὸν σφράγγα τῆς Καρδίτσης. Αἱ διώρυγες εἰσὶ τρεῖς: Ἡ μεγάλη περιφερικὴ διώρυξ ἐκτάσεως 34 χιλιομέτρων ἧτις θὰ ἀκολουθήσῃ τὴν νοτίαν τῆς λίμνης ὄχθην, ἡ περιφερικὴ διώρυξ τοῦ Μέλανος ποταμοῦ, ἧτις θὰ ἀκολουθήσῃ τὴν βορείαν ὄχθην καὶ ἡ ἐσωτερικὴ διώρυξ, ἐν ἣ θὰ χύνωνται τὰ ὄμβρια ὕδατα ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς λίμνης καὶ κατὰ τὸ βαθύτερον αὐτῆς μέρος. Αἱ τρεῖς αὗται διώρυγες θὰ συνεχῶνται ἐν Καρδίτζῃ. Τὸ πρῶ-

τον τούτο μέρος τῶν ἐργασιῶν ἤρξατο ἤδη, ἀλλὰ δὲν θέλει προβῆ δραστηρίως εἰμὴ μετὰ τὴν μερικὴν ἀποξήρανσιν τῆς λίμνης, τούτεστιν ἀφοῦ ἀνοιχθῆ ἡ σήραγξ τῆς Καρδίτσας.

Διὰ τῶν σήραγγων τὰ ὕδατα θὰ διοχετεύονται μέχρι τῆς θαλάσσης, διερχόμενα ἀλληλοδιαδόχως διὰ τῶν μικρῶν λιμνῶν Ὑλικῆς (Δίκερι) καὶ Παραλίμνης. Ἀποτελοῦνται δὲ τὰ τεχνικὰ ταῦτα ἔργα: 1ον) Ἐκ μεγάλης τάφρου καὶ σήραγγος 672 μέτρων μήκους ἐν Καρδίτῃ, διοχετεῦσας τὰ ὕδατα τῆς Κωπαίδος εἰς τὴν Ὑλικὴν, τῆς ὁποίας ἡ ἐπιφάνεια ὑπερέχουσα νῦν τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης κατὰ 52 μ. θὰ ὑψωθῆ κατὰ 25 εἰσέτι· 2ον) Ἐξ ὄχτου 50 μέτρων πλάτους ἐν Μορίῳ, δι' οὗ τὰ πλεονάζοντα ὕδατα τῆς Ὑλικῆς θὰ διοχετευθῶσιν εἰς τὴν Παραλίμνην, ὅτε ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς ὑπὲρ τὴν θάλασσαν ἀπὸ 36 μ. θὰ ἀνέλθῃ εἰς 55, τοῦτ' ἐστὶ θὰ ὑψωθῆ κατὰ 19 μ. 3ον) Ἐκ σήραγγος 860 μέτρων μήκους ἐν Ἀνθηδόνῃ, δι' ἧς θὰ χύνωνται τὰ ὕδατα τῆς λίμνης Παραλίμνης εἰς τὴν θάλασσαν ἀπὸ ὕψους 55 μέτρων, ἐξ οὗ θὰ προκύπτῃ δύναμις 12,000 ἵππων, δυναμένη νὰ χρησιμεύσῃ εἰς δημιουργίαν βιομηχανικῆς πόλεως ἐπὶ τόπου ἢ νὰ μεταφέρῃ διὰ τοῦ ηλεκτρισμοῦ τὴν δύναμιν καὶ τὸ φῶς εἰς μακρὰν ἀπόστασιν.

Αἱ ἀπχωροὶ σήραγγες συμπληροῦνται διὰ μεγάλης ἐν Οὐγκάρᾳ σήραγγος 1030 μ. μήκους καὶ ὕψους 160 μ. ἀπὸ τῆς θαλάσσης, ἧτις θὰ χρησιμεύῃ κυρίως ὡς διοχευτικὴ διώρυξ εἰς μέγα ὕδραυλ. μηχανήμα, ὅπερ θὰ χρησιμοποιῆ τὴν ἐκ τῆς πτώσεως τῶν ὑδάτων μεταξὺ τῶν λιμνῶν Παραλίμνης καὶ Ὑλικῆς δύναμιν ὅπως ἀποστέλλῃ εἰς τὴν λίμνην Κωπαΐδα καθ' ἕκαστον θέρος 50 ἑκατομμύρια κ. μ. ὕδατος, ἧτοι ὕδωρ ἄρκουν πρὸς ἄρδουσιν 60 μέχρις 70,000 στρεμμάτων.

Αἱ σήραγγες δύνανται νὰ λειτουργήσωσιν ἀπὸ τοῦδε. Ἡ σήραγξ τῆς Καρδίτσας εἶνε περατωμένη. Αἱ ἐργασίαι τῆς διώρυγος τοῦ Μορίου εἰσὶν ἱκανῶς προκεχωρημέναι. Ἡ σήραγξ τῆς Ἀνθηδόδος διετρήθη ἐξ ὀλοκλήρου καὶ ἡ σήραγξ κατὰ τὴν ὀριστικὴν αὐτῆς τομὴν ἐπὶ τὸ τέταρτον τοῦ μήκους τῆς. Τὸ ἔργον τοῦτο θὰ περατωθῆ ἐντός τοῦ 1886.

Ἡ σήραγξ τῆς Οὐγκάρας διετρήθη ἐπὶ 300 μέτρα.

Δύνανται νὰ εἴπῃ τις ὅτι τὸ δυσχερέστερον μέρος τῶν ἐργασιῶν ἐξετελέσθη.

Ἀνοικομένης τῆς ἀπαγωγῆς σήραγγος τῆς Καρδίτσας, τὰ ὕδατα τῆς Κωπαίδος σημαντικῶς θὰ ταπεινωθῶσι καὶ δὲν θὰ ὑψωθῶσι τοῦ λοιποῦ· τὸ πρὸς τὰς ὄχθας μέγα μέρος τῆς λίμνης, περίπου 40—50,000 στρέμματα, θέλει ἀποξηρανθῆ καὶ δοθῆ εἰς καλλιέργειαν, οὗτω δὲ ἐν γένει καὶ

ἡ υἰεία τῶν πέριξ θέλει βεβαίως ἐπαισηθῆς βελτιωθῆ.

Ἡ Ἐταιρία δύνανται νῦν νὰ ἐξακολουθήσῃ τὰς πρὸς κατασκευὴν τῶν διωρυγῶν τῆς ἀποξηρανσεως ἐργασίας, ὑπὸ ὄρους εὐνοικότερους καὶ εὐχερεστερους.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Τὰ προσκλητήρια δι' ὧν οἱ εὐποροὶ Ἰαπωνοὶ καλοῦσιν εἰς δεῖπνον τοὺς γνωρίμους φαίνονται παραδοξότατα εἰς πάντα Εὐρωπαίον. Ὁ Ἰαπωνὸς νομίζει ἄκρον ἄκτων τῆς εὐγενείας καὶ τῆς ἀβρότητος τὴν ὑποτίμησιν παντὸς εἰς αὐτὸν ἀνήκοντος, καὶ τὴν ταπεινωσίν του ἐνώπιον τῶν ἄλλων. Ὅθεν τὰ προσκλητήριά του γράφει οὕτω πως: «Σὲ παρακαλῶ νὰ μὲ συγχωρήσῃς διὰ τὴν προσβολήν, τὴν ὁποίαν σοῦ κάμνω, παρακαλῶν σε νὰ μὴ ἀπαξιῶσῃς νὰ συγγευματίσῃς μετ' ἐμοῦ. Ἡ εὐτελής καὶ ῥυπαρὰ οἰκία μου δὲν εἶναι βεβαίως ἀξία τοιαύτης τιμῆς, νὰ φιλοξενήσῃ σέ, ἀφ' οὗ μάλιστα καὶ ἡμεῖς εἴμεθα ἀγροῖκοι καὶ ἀνάγωγοι ἄνθρωποι, καὶ τὰ φαγητά μας εἶναι ἔλειπνα καὶ ἀξιολάκρυτα» ὅμως τρέφω τὴν ἐλπίδα, ὅτι θὰ συγκατανεύσῃς νὰ ἔλθῃς εἰς τὸν οἶκόν μου τὴν δεῖνα ἡμέραν εἰς τὰς 6. μ. μ.» Ὁ ξένος, ὁ τὸ πρῶτον λαμβάνων τοιαύτην πρόσκλησιν, ἐπὶ πολὺ διστάζει ἂν πρέπει νὰ τὴν δεχθῆ. Ὅταν ὅμως ἀποφασίσῃ νὰ μεταβῆ εἰς τὸ γεῦμα—καὶ τοῦτο πράττει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκ περιεργίης κινούμενος—εὐρίσκει οἰκίαν κομψήν καὶ καθαριωτάτην, ἀνέτως καὶ φιλοκάλως ἐσκευασμένην, εὐγενέστατον καὶ περιποιητικώτατον οἰκοδεσπότην, καὶ φαγητὰ ἐκλεκτὰ 10 μέχρι 15 εἰδῶν. Μόνος λόγος τοῦ τοιούτου ἐξευτελισμοῦ ἐν τοῖς προσκλητήρισις καὶ τοῦ οἰκοδεσπότητος καὶ τῶν κτημάτων αὐτοῦ εἶναι ἡ ὑπὸ τῆς καλῆς ἰαπωνικῆς ἀνατροφῆς ἐπιβαλλομένη ὑπερβολικὴ μετριοφροσύνη.

Ἐν Λιέγη τῆς Βελγικῆς γίνεται χρῆσις τοῦ τηλεφώνου ὡς ἐγερτηρίου. Οἱ συνδρομηταὶ τοῦ τηλεφώνου παραγγέλλουσιν εἰς τὸν κεντρικὸν σταθμὸν, ὅτι ἐπιθυμοῦσι νὰ τοὺς ἐξυπνήσῃ τὴν δεῖνα ὥραν τῆς νυκτὸς ἢ τῆς πρωΐας. Κατὰ τὴν ταχθεῖσάν ὥραν ὁ ὑπάλληλος τοῦ τηλεφωνικοῦ σταθμοῦ θέτει εἰς κίνησιν τὸν κώδωνα τῆς συσκευῆς τῆς ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ συνδρομητοῦ, καὶ ὁ κώδων κρούεται ἀδιαλείπτως μέχρις ὅτου ὁ κοιμώμενος ἐγερθεὶς τηλεφωνήσῃ εἰς τὸν σταθμὸν ὅτι ἤκουσε.

— Μήπως θέλεις, κυρά, νὰ ἀγοράσῃς αὐτὸ τὸ δόκανο γιὰ τοὺς ποντικούς;

— Ὅχι, παιδί μου. Δὲν ἔχομε ποντικούς ἔς τὸ σπιτί. Ἡ κόρη μου παίξει πιάνο.

Ἐν σχολείῳ χωρίου: Διδάσκαλος.— Ποῖος εἴμπορεῖ νὰ μοῦ εἴπῃ ἀπὸ σὰς ποῖο ἄλλο ζῶον ἐκτὸς ἀπὸ τὸ σκύλο εἶνε πιστὸν εἰς τὸν ἄνθρωπον καὶ μένει πάντοτε εἰς τὴν κατοικίαν του;

Πέτρος.— Οἱ ψόλλοι, δάσκαλε.